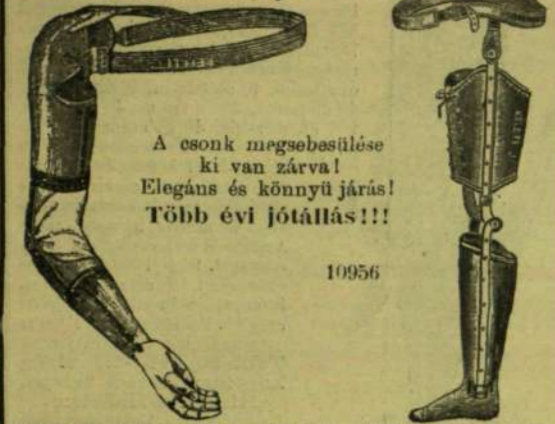

Amputáltak!

A Keleti-féle műlábak és műkezek a legjobbak és legtekélyesebbek!

A csokor megsebesülése ki van zárva! Elegáns és könnyű járás! Több évi jótállás!!!

10956

Keleti J. orthopédiai műintézeté jótállás és legolcsóbb gyári árak mellett készít:

Műlábakat és műkezeket a legtekélyesebb techn. kivitelben. Ferdénőttek részére műfüzöket, egyenes tártókat, járó és támogatókat stb. a chirurgia legmodernebb elvei szerint. Kézsébe vagyonosnak nagy árengedelményben részestülnek. Betegtoló kocsi rokkantak és lábadozók számára gyári árak mellett, nagy választékban!

Képes árjegyzéket ingyen és bérmentve küld KELETI J. orvosi műszergyár Budapest, IV., Koronaherczeg-utca 17. szám,

Vértes-féle Sósorszesz Minden házban szükséges.

Rozsnyay Pepsin bora.

Kellemes ízű, kiváló jó hatású szer étvágytalanság, rendetlen emésztés és gyomorgyengeség ellen.

Étkezés közben véve, megóvja a gyomortelheléstől. Egy üveg ára 3 kor. 20 fill.

Egy postacsomag 6 üveggel 19 kor. 32 fill. franko küldve.

Kapható:

Török József gyógyszerárban Budapestben, valamint a készítőnél: 10888

ROZSNYAY MÁTYÁS

gyógyszertárban, ARAD, Szabadság-tér.

KÖVÉRSÉG kora! vésés. Kincs, arany, sok pénz mit ér, ha nincs egészséged? Pedig minden betegségnek kezdését az emésztési zavarak és az elhízás okozza. Azért kell ideje korán, ha a haj nincs még elhízás-pórára, csak egy kis kiegészítést tenni a világhírű Mandor-porról, melynek ára azért oly csekély, hogy minden embernek módjában legyen azt megvásárolni. Mandor egy doboz 2 kor. 30 fill. Tekintélyes orvosi és vegytudományi bizonyítványokkal és utasítással utasítással, vagy a pénz beküldése mellett, szűkület!

Károly-kört 2/V TÖRÖK JOZSEF Mad. Mandl Ida, Bpest, gyógyszerész, Király-utca 12. sz.

Francia szótárt

csak THIBAUT M. A. felét vegyünk.

A legújabb francia-magyar és magyar-francia zsebszótár.

Nélkülözhetetlen minden tanulóknak.

A két kötet egybekötve 6 korona.

Kapható: LAMPEL R. könyvkereskedés (Wodianer F. és Fiai) részvénytársaságnál Budapest, VI., Andrássy-ut 21. és minden könyvkereskedésben.

WACHTEL ES TARSA BUDAPEST
IV., Eskü-út 6. sz. (Clotild-palota).
Ajánlja díszan felszerelt raktárát fényképezési készülékek és hozzávaló cikkekben.
Az általánosán elismert kitűnő Wellington papírok és lemezek egyeduralmúitól.
Arjegyzék díjmentesen.

Serravallo
CHINA-BOR VASSAL
erősítő és gyengéltető, vérszegénység és lábbadozók számára. Étvágygerjesztő, idegerősítő és vérjavító szer. 11500
Külföldi. Több mint 4000 orvosi vélemény.
J. SERRAVALLO, Trieste-Barcola.
Vásárolható a gyógyszerárakban feltüntetett árakban: 4 x 2.60, egész literes üvegekben 4 x 4.80.

Babymira-krém
(Törvényesen védve)
a legkellemesebb, legártalmatlanabb szer mindennemű bőri-
rtés, ránc, ótvár, feldörzsölt és kipállott bőr
stb. gyógyítására. Sohasem
asasodik és a le-
hőnemű nem lesz
zsíros. Csapa il-
lom alkarcisz.
Gyógyítja a ned-
vesség vagy
izzadátságtól
feldörzsölt
bőrt, gyógy-
hatásánál
fogva felül-
múl minden
húttörzert.
(Supp.) Fehér-
teknék is me-
gen ajánlható,
feldörzsölt
bőr, farkas,
lábizadás, kipállott bőr gyógyítására. Védi
a bőrt minden külső behatás ellen (esetl. szél stb.). Sokkal aján-
latosabb mint a puder.
Egyedüli készítő: **BRODJOVIN H.**
gyógyszerész, Zágráb 30. sz.
Bérmentve küld 5 doboz 3 kor. 20 fillérről, 10 doboz
5 kor. 80 fillérről használati utasítással.
Csak a 'Babymira-krém' elnevezésű doboz a valódi.
Postai szétküldés naponta.

VASÁRNAPI UJSÁG

39. SZ. 1906. (53. ÉVFOLYAM.) SZERKESZTŐ HOITSY PÁL FŐMUNKATÁRS MIKSZÁTH KÁLMÁN. BUDAPEST, SZEPTEMBER 30.

Szerkesztési iroda: IV. Reáltanoda-utca 5. Előfizetési feltételek: Egész évre 16 korona. A 'Világkrónika'-val Kiadói díj: elöljárókhoz a postailag meg-
Kiadóhivatal: IV. Egyetem-utca 4. Félévre 8 korona. negyedévenként 80 fillérről határozott viteldíj is csatolandó.
Nagyullevélre 4 korona.

PÁLÓCZI HORVÁTH ADÁM.

1760—1820.

Az utolsó kuruc, vagy, a mint Kazinczy Ferencz elnevezte, a «csimbókos poétát», P. Horváth Ádámot, kevesen ismerik ma már. Ha pusztán csak író lett volna, kortársai és utódainak sokkalta ragyogóbb szellemétől örökre el kell vala homályosulnia nevének és alakjának, mint a hogy kegyeletes emlékké változott számunkra Dugonics. Nagy népies költők: Csokonai, Petőfi, Arany léptek föl azon a mezőn, melyen ez a régi jó táblabíró is szantogatt egy ideig.

Horváth Ádám azonban nem csak verselő volt, hanem dallamszerző és népdalgyűjtő is. A kurucz nóták nagy részét ő mentette meg az enyészettől. Bartalus és Káldy az ő hagyatékából merítettek. Halhatatlansága javát nótás természetének köszönheti, a mit pedig annak idején talán sem ő, se kortársai nem vettek nagyon komolyan. Eleven, jókedvű, mulató szittya volt Horváth Ádám, tele élézzel, humorral, pezsgő életkedvvel. Valóságos nótára, a ki szerette a dalt, összegyűjtötte a kedvére valókat, különösen a magyar zenének akkor még közszejön forgott régi kincseit. Sok dallamra irt verset, de ő maga is szerzett nótákat, versét, dallamát egyaránt; irt magyar szövegeket akkoriban népszerű idegen, különösen szerb és horvát dallamokra. A református énekeskönyv pedig valami tíz egyházi énekét, (dicsőreteit) őrizi, melyeknek dallama is őtől való. Valószínű, hogy leginkább zongorán komponált. Sajat szavai szerint: simplex Marothianus clavicordiumához ült és csendesen, félkézzel, harmonice veregette.

A verselőnek is nagy mestere volt ez a zenekedvelő táblabíró. Vannak dalszövegei, a melyek úgy simulnak a zenéhez, akár ő maga szerette azt, akár meglévő dallamra irta, hogy becsületére válnának Csokonainak, vagy Arany Jánosnak is. Van két gúnydala a német tánczra, (Káldy is fölvette gyűjteményébe) egyiknek dallamát az akkor már divatos «O du lieber Augustin» keringőből fejlesztette tovább, a másik dallam valami polka-

utánt; ezek örökre mintái maradnak, hogyan védekezhetik gúnyval egy önálló nemzeti zenekultúra a külföldi káros hatások ellen. Pompás szövegüket, melyek szintén tőle valók, azonban valószínűleg csonkák, Káldy nyomán itt közlöm:

I.
Hát, Isten neki!
Kapjunk rá,
Szokjunk rá
A német tánczra,
A német tánczra,
Hát vessük
Minket ver
A fegyver
A szolga-lánczra,
A szolga-lánczra.
A tánczmeister
Nem isméri,
Nem méri
A mi hangunkat,
A mi hangunkat
Csosztatót ver,
Ne pengessük,
Hát vessük
El sarkantyúkat,
El sarkantyúkat!
Szánd meg Árpádom,
Szánd unokádat,
Tartsd meg e vérről
Szerzett hazádat!...

II.
Bécsi német Járjál kurucz
Igy varr himet Te is, ha tudsz,
A magyar nótá formára, Holmi lassú minéteket,
S ez nótára Lépjl fennyen
Ló módjára S tégy lábhegyen
Tipeg minden sorára. Kigyó tekervényeket!...

Ezek miatt a dalok miatt, állítólag, «ad audendum verbum» Bécsbe hivatta József császár Horváth Ádámot. A «kalapos király» szigorú arczal fogadta a kívül-belül, tetőtől-talpig magyar poétát.

— Mit csinált már megint?
— Én, felséges uram? — felelt a költő, csal-
máját levéve — én bizony semmi roszt.

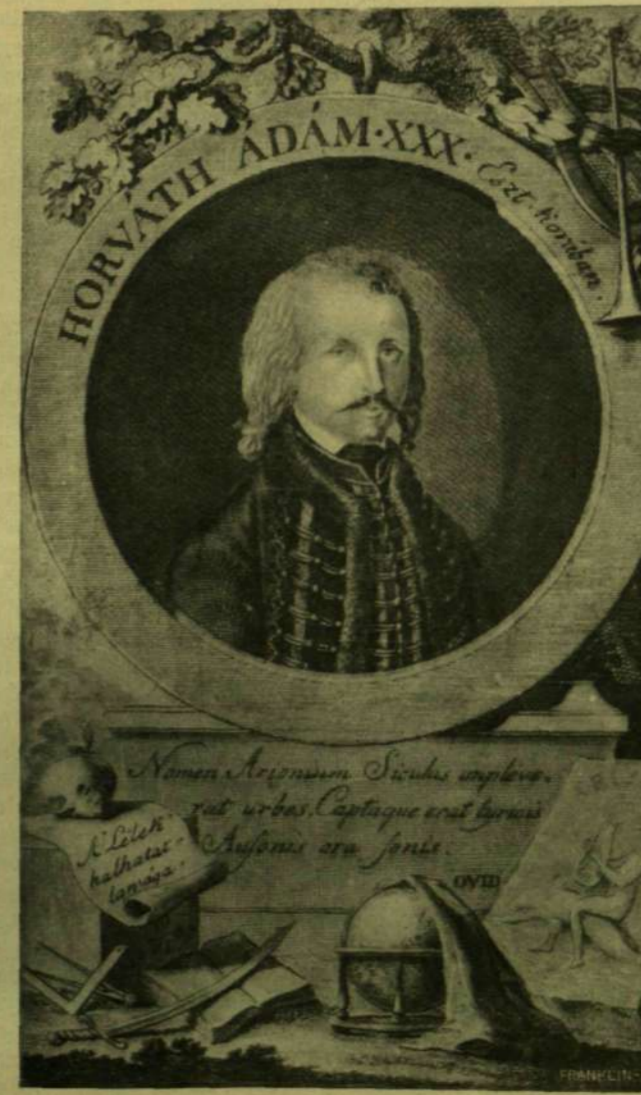
— Lázító verset irt a «német tánczról» — fe-
lelt a császár s felmutatta neki a bevá-
dolt költeményt.

— De, felséges uram, ez csak tréfa.

Azzal egészen elfogulatlanul elkezdte a dalt énekelni és németes keringőlépé-
sekkel tánczolt hozzá. A három csimbó-
kos, sárga csizmás, magyar diszruhás
alak, rókatorokos mentéjében, a mint
dalolva keringőzik fejedelme előtt, oly
mulatságos, paródisztikus alak volt, hogy
látára József császár báhótára fakadt
és ezzel a dorgáló kihallgatás minden
veszedelmes következtetés nélkül véget ért.

Az új európai nyelveket nem szerette
Horváth Ádám. Nyakas magyar volt s
mint ilyen, különösen a németet nem
állhatta ki, se nyelvét, se zenéjét, se ru-
háját. A német hexametereket erőszak-
kodásnak nevezte egy oly nyelv
ellen, mely nem arra való. Egyéb mint
magyar ruha sohasé volt a testén; ha-
ját, mint a kuruczok, ősnagyar módra
három farkocsa fonta s csimbókba kö-
tötte; a esalmát legföllebb, ha néha
nyáron cserélte föl kalappal.

Ázsiai modorról sok bolondos ado-
mát jegyzettek föl. Különösen Kazinczy,
a ki megjelenésében, ruhájában, művel-
tségében egyaránt nyugati ember s így
Horváth Ádámnak teljes ellentéte volt,
terjesztett el róla sok furcsaságot. Ádám
úr nem törődött a «strimpfisek» vélemé-
nyével, járt a maga útján, magyarasan
élt, úgy irt, úgy dalolt, a hogy azt szíve
sugallotta: és népszerű ember lón ál-
tala. Óriási barátai köre volt; majd ak-

Köré Zsigmond 1791-iki rajza után PÁLÓCZI HORVÁTH ADÁM.

Szép, szebb, legszebb

lesz mindenki, mert 2-3-szori bekenés után eltűnik az arczról pattanás, kiütés, szeplő, májfolt, söt ráncok, is! a valódi angol

BALASSA FÉLE UGORKATEJ

használatá által.

Teljesen ártalmatlan és a kéz-, nyak-, váll-,

arczbőrt biztosan fehérré, üdév, finommá varázsolja 1 üveg ára

2 kor. Ehhez ugorkaszappan 1 kor., puder 1.20 kor., ugorka-kréme 2 kor. Kaphatók a gyógy-
szertárakban. Csak Balassa-féle a valódi! Balassa Kornél gyógyszerár Budapest, Erzsébetfalva.

Sok millió előkelő urbólgy használja a világhírű Földes-féle

MARGIT-CREMET,

mely szírtalan, ártalmatlan s rögön szépi. A Földes-féle MARGIT-CREME gyorsan és biztosan ható ártalmatlan szer szeplők, májfoltok, bőrtakák, pattanások, kiütések s mindennemű bőrbaj ellen. A világ legtekélyesebb bőjgyei használják és elragadtatással beszélnek annak pártalan és csodás hatásáról. Egy üvegy elhasznála után arról mindenki meg fog győződni

Legkedveltebb, legjobb hajfestőszer a

MELANOGENE

fekete és barna színben.

Ezen kitűnő és ártalmatlan készítménnyel haját, szakált, bajuszt pár percz alatt feketére vagy barnára lefesteni. A szin állandó és a természetes színtől meg nem különböz-
tethető. Ártalmatlan és alkalmazása igen egyszerű. Nem piszkít. 11284

Ára 2 korona 80 fillér.

Postán utánevítellel vagy a pénz elő-
zetes beküldése után küldi a készítő: Földes Kelemen gyógyszer. Arad. Budapesti főraktár: Török József gyógyszer. Király-u.
12 és Andrássy-út 29. Kapható minden gyógyszerárban.

kora levelezést folytatott, mint Kazinczy; humoráért, mely élete sok keserősége közben sem hagyta el, vidám írásaiért, mindig nótás kedvéért százan meg százan keresték, szerették, becsülték.

Ügyvéd és mérnök volt. Debreczenben a híres Hatvani professzor tanította mathezisre, melyhez különös kedve és tehetsége volt Horváthnak. Mint egy versében írja:

Már huszonnégy esztendőmnek
Közepén, csaknem időmnek
Reggelében
Allególok, földet mérek.

Balaton-Füredre 1782 körül költözött, bérbe vette tíz évre a tibanyi apátság jószágait s a mérnökséggel, mely egészségét nagyon megromlalt, felhagyván, gazdálkodott. Füreden lakása emlékére most a «Balatonfüred és vidéke társadalmi érdekeit szolgáló egyesület» az ottani ev. református templom homlokzatába díszes fekete márványtáblát helyeztetett, melyet szeptember hó 23-án id. Barta Lászlónak, az emléktábla-mozgalom megindítójának Horváth Ádámról ez alkalomra írott jeles emlékbeszédével szép ünnep keretében leplezték le.

Zempléni Árpád.

A FONYÓDI VÁRHEGYEN.

A fonyódi várhegy tetejéről
Lelkem a táj szépségébe szédül:
Való-e, vagy káprázatos álom
Ennyi bűbáj e mosolygó tájon?

Ringó tükör, rezgő színek, sávok, —
Csupa tenger, mind a meddig látok,
Balatonnak fehér fátylas kékje
Belevész a verőfényes égbe.

Csónakoknak fehér vitorlája
Villan a tón, mint pillangó szárnya;
Halászbárkák hosszan nyuló rajba,
Mint bogarak feketéllnek rajta.

Hajó úszik, tutul a kéménye;
Sirály madár le-lecsap feléje,
Elszáll aztán, — szememet is csalja
Mind messzebbre, át a tulsó partra.

Messze ott fent, a vízre guggolva
Néz merengőn és Tihanyank orna;
Itt alul meg melán integetnek
Romfalai regés Szigligetnek.

S közepén e gyönyörű keretbe
A teremtés két csodás remekje,
Két legszebb szál a hegykoszorúba:
Badacsony s a gulfáci hegy kúpja.

Ezt kareszúvá angyalok faragták,
Azt bazaltból titánkezek rakták,
S idetették, világ csodájára,
A szendergő Balaton partjára.

Vén Badacsony széles sziklaorma
Mintha egy nagy, nagy koporsó volna:
Úgy lehet, tán ebbe van bezárva
Föld méhének pihenő tűzárja.

Lent, a hol e tűzár egy-egy cseppje
Beszívárog a szőlőgerezdebe,
Napsugaras hegyoldalon végig
Fehér házak hosszú sorá fénylik...

— Álmodó csend. Derűs égi béke
Sugárzik a viruló környékre;
Lelkem is mint hullámon a sajka,
Vidám kedvvel ringatózik rajta.

Óh, e bűbáj e mosolygó tájon
Valóság-e, vagy tündérszép álom?
Nézem, nézem s az ájtatos csendben
Halk imádság dobban a szívemben...

Sajó Sándor.

SZOMORÚ EMBEREK.

Az élet utjait
Nyitott szemmel járván:
Látok vándorokat
Bús-magukban, árván...
Megtetszik szemükben,
Hogy lekük háborog!
— Jó ismerőseim
E borús vándorok.

S a mint éltem utját
Mind távolabb járom:
Egyre szaporodik
Az én karavánom.
Nézem őket... nézem...
S megsajdál a szívem...
S szeretnék hozzájuk
Szólani imigyen:

— Kaczagó tömegben
Ti, kik búsan jártok.
Üres léhaságnak
Ti, kik szívet zártok,
Kiknek örök gyászba
Öltöztét lelketek:
— De igazatok van,
Szomorú emberek!

Nevető derűje
Mert hazug e kornak!
Lenn, titkos méhiben
Vészes lávák forrnak...
Hőfokmutatójuk
Ti borús lelketek.
— Ti láttok csak tisztán,
Szomorú emberek!

Én szemem is látja,
Mennyi itt a rúttság:
— Igazság mezében
Mennyi a hazugság!
Árulónk — barátság
Képbiben közeleg...
Veletek borongok,
Szomorú emberek.

Szívetem is tépi
Vádlok keserűség,
Ha nézem, hogy rongyban
Teng a jóság, hűség.
Míg a bűn, hitványság
Selyemben hentereg...
Szeretlek titeket,
Szomorú emberek!

Szeretlek... szeretem
A szomorúságot!
S hej, sokan vagynak már,
Nem is gondoljátok:
Kiknek lelkünk mélyén
Ott él e szeretet...
— Miénk a jövendő,
Szomorú emberek!

Én diadalnapunk
Erős hittel várom:
Győz erény, igazság!
Bűnön, hazugságon!
Egy úr lesz e földön:
Az égi szeretet.
— Akkor mosolygunk mi,
Szomorú emberek...

Lampérth Géza.

A BOR ÉS A VIZ.

Elbeszélés.

Irta Zsoldos László.

Ott ültem egyik debreczeni vendégfogadó szépen kivilágított éttermében, közvetlenül a cigány mellett. Jó későre járt az idő, s a banda éppen vacsorázván, szünetelt a nóta. A hangszerek magukra hagytottan pihentek, ki az egyik székre fektetve, ki meg a másik székhez odatámasztva. Közöttük, mint valami ciznegelábú,

potrohos buffó, álldogált szétterpeszkedve a széles cimbalom, míg a nagybógó, akárcsak egy elhízott, kopott primadonna, fásült rezignációval vetette meg a hátát egy nádszéknek. Szóval az egész hangszer-csoport hasonló volt valami vándorszínész trupphoz, a mikor az üres háznak tartott előadás után összeül és pénz helyett a perczeket számlálja, hogy meddig hitelez még a kocsmáros.

Elmélázva néztem őket, mert tudom, hogy a hangszereknek ép olyan, talán különösebb érzéseik vannak, mint az embereknek, s hiszem, hogy a lelkük szebb, mert tisztább, mint az embereké. S a mint így nézek, egyszerre csak látom, hogy szemközt, a székre támaszkodva, farkasszem néz velem a primás hegedűje. Ez volt, úgy látszik, a truppan a direktor. Mélyen sötétlő, kacskaringós szemepárját, Istenem, oly fura pillantással vetette rám, hogy első látomra szinte megdöbbenem:

— Mi ez? Hát ez a hegedű él?

Húrjai, a melyek most (nem tudnám megmondani, miért) a velünk szembe néző bagoly orrára emlékeztettek, merev nyugalommal feszültek meg rajta. Szemének két fekete üregéből pedig hirtelen mintha eddig soha nem érzett sejtelmek lopódtak volna szívembe.

— Igen, — szólalt meg mostan a hegedű (legalább én meg mertem volna esküdni rá, hogy csakugyan megszólalt), — igen, mi velünk néha különös dolgok történnek, tekintetes úr. Látta, — s itt kacskaringós szemével, a mely olyan volt, mint a kulcslyuk, a terem tulsó szöglete felé kacsintott, — látta, példának okáért abban a sarokban a pezsgős asztalnál ott ül az az úr. Nézzén csak oda! Az a nyirott bajuszú, szőke fiatal úr. Látja?

— Látom, — intettem a mondott asztal felé sandítva. Kisebb férfitársaságban csakugyan ott ült az asztalra könyökölve egy angol bajuszú, elegáns szőke fiatalember. A történeti hűség kedvéért meg kell jegyeznem, hogy az arca jó vörös volt, jelölve annak, hogy ugyancsak nem veti meg az alkoholt. A többiek körülötte élénken csevegtek; ő maga szótlanul bámúlt maga elé. Mögötte a pinczér ép akkor emelte ki a hűtővederből a pezsgőt és merészen félrebillentve a karsú poharakat, töltött.

— Hát azt az urat, — fűzte szavait a primás hegedűje, — gondolom, Csehy Pistának hívják. Főispáni titkár. Azt mondják, nem valami nagy állás, hanem az nem baj. Mert Csehy nagyságos úrnak azért sok pénze van s a jövő választáson bizonyosan képviselő lesz belőle a megyében. Mivel hát Csehy nagyságos úr — a hogyan mondani szokás — jól házasodott. Tettszik érteni: jól! Gazdag parthiera tett szert és ráadásul rokonságba került a főispánnal. Azért lesz belőle a jövő választáson képviselő.

Itt a hegedű egy pillanatra elhallgatott; majd hirtelen sajtáságosan tekintett rám kulcslyuk-szemével.

— Haha, tekintetes úr! Beh másképp kezdődött ám ez a nóta két év előtt! Haha! És ez az, a miért én azt mondtam imént, hogy furcsa dolgok történnek meg néha mivelünk, hegedűkkel. Csehy Pista nagyságos úr két esztendővel ezelőtt még sem főispáni titkár nem volt, sem a főispánnak a rokona nem volt, sem pedig gazdag ember nem volt. Két esztendő, de még egy év előtt is csak vármegyei aljegyző volt Csehy Pista nagyságos úr. Olyan vármegyei aljegyző, a ki meglehetősen nyakig úszott már az adósságban, miután kis apai örökségét rövid idő alatt szerencsésen elpezsztözte, vagy rátapasztotta bankókban az én kedves uram és gazdámnak, Mózsi primásnak — a kit Isten sokáig éltesen! — a homlokára. Úgy ám!

Akkoriban történt, — farsangon, — hogy ebben a vendégfogadóban, a hol most is vagyunk, bál volt. A bálon itt volt a többi gyönyörűséggel együtt a vármegyei aljegyző is. A sok szép fiatal leány közt pedig a város legszebbik leánya, a megyei számvevő százszorszép Rózsikája szintén. Én nem tudom, hogy annak előtte mi, vagy mi nem történt a fiatalok közt, de az az egy bizonyos, hogy az aljegyző úr meg a százszorszép Rózsika egész este s egész éjszaka egyre ott táncoltak én mellettem. Egész este és egész éjszaka, kivéve az első négyest, együtt táncoltak. Szűnőra alatt pedig engem odahitt az aljegyző úr gazdástul a százszorszép Rózsika mellé, és azt mondta a gazdámnak:

— Na, Mózsi, találod el a nótánkat!

I. Ferencz József gyermekkori rajza. (Az osteria előtt.)

Már mint tudniillik a számvevő leányának a nótáját.

Hát találattuk is ketten Mózsival egy darabig, de az aljegyző úr mindig csak leintett:

— Nem ez a!
Aztán a másikat megint csak, hogy:
— Nem ez a!

Végre aztán én, a ki folytonosan a leány megrögő arczát figyeltem, összesűgtam a vonóval, s a nélkül, hogy Mózsi talán ezt a nótát akarta volna húzni, rákezdtek ketten halkán, lassan, nagyon szomorúan:

Lehullott a rezgő nyárfa ezüstszínű levele...

Rózsika — sohasem felejttem el, — felpillantott, miáltal éjfekete szeme úgy csillogott, mintha könnyezne. Az aljegyző úr pedig sebtiben kikapta zsebéből a tárczáját és egy ropogós

ötvenest — később mondta nekem a brácsa, hogy az volt — nyomott Mózsi gazdámnak a markába.

Ettől fogva még vagy húszszor elsikongtuk a vonóval a «rezgő nyárfa»-t. A leány csak hallgatta; az aljegyző pedig csak nézte, hogy hallgat a leány. S a közben — szokása szerint — nagyokot áldozott a kabai aszsonyságnak is, habzó pezsgős pohárral.

— Kociztunk Rózsika! — mondotta minuntalan.

A leány kocizott, s alig érintette eper ajkával a poharat. Az aljegyző úr azonban mindannyiszor hűségesen kihörpintette a pohár egész tartalmát.

Egyszer csak, a mint ott sirom a «nyárfa», az aljegyző pedig újra töltet a pezsgőből, hallom, a mint a leány odasűg Csehynek:

— Ugyan, Pista, ne igyék már annyit!

A férfi mámoros szemmel rásunyított:

— Máris parancsolgat, Rózsika? — mondja gúnyosan.

A mama, tudniillik Rózsika mamája, valamelyik szomszéd asztalnál beszélgetett, s így a fiatalok most négyesek voltak.

A leány arczán mintha valami fájdalmas rángás rebbent volna keresztül. Hanem ez még egy szempillantásnál is rövidebb ideig tartott. A másik pillanatban már jéghidegen suttopta:

— Nem, Csehy, én nem parancsolgatok magának. Nem először kértem, hogy ne igyék annyit, de utoljára tettem. Tölem ibatik bátran. Akár rogyásig. Maga választott köztem és az ital között. Hát éljen boldogul a választottjával! Én azonban sohasem leszek a felesége olyan embernek, a ki jobban szereti nálam az

I. Ferencz József gyermekkori rajza. (A dalmát hegyek közt.)

italt, mert megőrülnék, ha az uram már harmadik nap berügött fővel támolyogna haza.

— De Rózsika, — akart közbeszólni elváltott hangon az aljegyző.

A leány azonban rideg hangszólással folytatta:

— Nem, Csehy, ezen már nem lehet változtatni többé. Ezt már sokszor meg akartam mondani magának, de mindig azt gondoltam: ej, hátha mégis megjavul! Hátha, hátha... Semmi sem lett a «hátha»-ból. Maga változatlanul iszik, lumpol, és mindig talál valami új ürügyet a menségére. Tegnapelőtt azért ivott, mert állítólag görben néztem magára; tegnap azért

Brenói mészáros.

Brenói népviselet.

A brenói mészáros felesége.

Brenói leány téli ruhában.

Görög-keleti szerbek a Bukovicsból.

Görög-keleti szerb Obrovác vidékéről.

DALMÁCZIAI KÉPEK.

mert nem úgy fészülködtem, a hogy maga akarta, ma . . . ma pedig — és itt keserűen nevetett — ma pedig bizonyára örömeben iszik, hogy egész este együtt lehetünk!

Lélegzetet vett, aztán szárazon folytatta:
— Holnap meg azért fog inni, mert ma ezt mind megmondtam magának . . . Hát csak igyék tovább, és én tiszta szívből kérem az Istent, Csehy, hogy — váljék egészségére! De a felesége nem leszek soha!

Rémülten hallgattunk el, a vonó meg én.

Senki sem tudta, — rajtam meg a vonón kívül — hogy milyen csuda történt vele, de való igaz, hogy attól az éjtől fogva Csehy Pista lett a vármegye legszolidabb tisztviselője.

Barátai — a kik most is körülötte ülnek, — eleinte mindenkép ugratni akarták:
— Pista, nem iszol?
— Hát nem is kociztasz velünk egy pohár borral?
— Megpuffadsz Pista, attól a sok víztől! — és több eféle.

TRAU.

NOVIGRÁD.

A STRADONE RAGUZÁBAN.

NAGY LAJOS KIRÁLYUNK BEVONULÁSA ZÁRÁBA, DOMBORMŰ Szent SIMEON EZÜSTKOPORSÓJÁN.

DALMÁCZIAI KÉPEK.

HALÁSZAT ZÁRA MELLETT.

KÚT RAGUZÁBAN.

egészen ki nem jőzandott és rá nem jött arra az igazságra, hogy többet ér egy savószínű feleség hatszázezer korona hozományával, meg főispáni rokonsággal, mint akárhány százszorszép Rózsika, monogramos kelengyével, három szoba bútorral és koldustársisznával.

Szólott, s mindnyájan, a kik az asztal körül ültek, igazat adtak neki.

*

A primás hegedűje itt elhallgatott, mintha

Az én mesélő hegedűm pedig, a mint a primás odament hozzá, hogy vállához emelje, búcsúszerű odasúgta nekem:

— Folyton iszik és folyvást a régi nótát húzta, tekintetes úr!
. . . A banda gyantázott, s a következő percben édesen, búsan rezdült végig a teremben a nóta:

Lehullott a rezgő nyárfa . . .

A főispáni titkár felé pillantottam. Kivörösö-

Az aljegyző arcán valami bizarr nyugalom ömlött végig. Fagyos mosolylyal szólt oda a háta mögött álló pinceszérnek:

— Géza, hozzon nekem egy üveg friss vizet!
A mama visszatért a szomszéd asztaltól. Széles mosolylyal szólt az aljegyzőhöz:

— Nini, Csehy, hát maga falmellékít, iszik?

A leány szemében mintha egy piczipyke cepp örömkönnny csillogott volna.

. . . Ettől a béli éjszakától fogva az aljegyzőt mintha csak kicsérélték volna. Nem ivott, nem duhajkodott, s ha itt az étteremben vacsorált, fizetett, kezét fogott a barátaival és hazament, mihelyt ott szemben az a falóra tizet mutatott.

Hanem a mikor hetek, hónapok múlva látták, hogy a mi emberünket nem lehet leütni a lábáról, lassacskán abbahagyták a csipdelődést és engedték a maga útjára:

— Ezen a fiún már nem lehet segíteni. Ez a fiú szerelmes.

Azt is tudták, — a mint hogy én magam is úgy tudtam, uram — hogy kibe szerelmes: a számvevőék Rózsikájába. Odajárt mindennap, és ha este nem jött el a vendéglőbe, már jóformán föl sem tűnt:

— No, Pista megint Rózsikáéknál vacsorál.
— És buzgón vederli áhitattal a vizet, — jegyezte meg ilyenkor rendszerint valamelyik az asztalnál.

Már nem is nevettek a megjegyzésen; csupán az eljegyzést találgatták, hogy mikor lesz.

Egy őszi estén azután, vagy tizenöt hónappal ezelőt vacsora közben megszólal az asztalnál a főjegyző.

— Tudjátok-e, mi ujság? Csehy Pista elveszi a főispán unokahugát.

— A Csabánczy baroneszt? — kérdezték egyszerre öten is. — Mi az ördög? Azt a savószínű pesti leányt, a ki egész nyáron itt ül a főispánéknak a nyakán?

— Azt, azt; nem megvetendő parthie az! Hatszázezer korona a hozománya!

Aztán — jól hallottam, mert akkor is épen nem muzsikáltunk, — töviről-hegyire elmon-

dotta, hogy a baronesz valamiképp megismerkedett Csehyvel, és hogy, hogy nem, belészeretett. Az aljegyző ugyan akkoriban még mindig Rózsikáékhoz volt járatos, de hát, mint afféle jószívű gyerek, hamar kitalálta, hogy miért kezdik itt is, ott is csalogatni abba a társaságba, a hol mindannyiszor a főispán unokahuga is megjelenik. Kezdték ritkálni a látogatásai a főispánéknál és kezdtek szaporodni a főispánéknak házában. És, tessék, a jövő héten meglesz az eljegyzés!

A főjegyző foghegyre szorította a szivarját, miközben még ezt a találó megjegyzést tölta hozzá az elbeszéléséhez:

— Hja, Csehy Pista addig itta a vizet, a míg

belefáradt volna a beszédbe. Majd, mialatt sötét, kulcslyuk szemével mintha hunyorított volna, lassú hangon, minden egyes szót tagolva, folytatta:

— De a sors, uram, nem adott igazat Csehy nagyságos úrnak. Mert, a milyen józanul ott tudta hagyni a gazdag parthiért azt a leányt, a kit szeretett, ép úgy nem engedni nyugodni most a jólétben az emléke annak, a kit elhagyott. A mint tetszik is látni, — magyarázta a pezsgőző főispáni titkár felé sanditva, — már megint iszik.

A cigányok visszajöttek vacsorájuktól, s kiki kezébe fogta a maga hangszerét, hogy folytassák a muzsikát.

dött homlokát a két tenyerébe szorítva, merően, szinte bambán nézett maga elé az asztalra.

Úgy látszik, ez a bamba tekintet volt az egész haszna a gazdag parthieból.

DALMÁCZIAI KÉPEK.

Dalmácia most épen aktuális; a politikában gyakran esik róla szó s most a hadgyakorlatok és a Ferencz Ferdinánd trónörökösnek otjtárta is alkalmat adott, hogy érdeklődjünk iránta. Tulajdonképen mindig érdekes kellene, hogy legyen számunkra, mert régi történetünk sok nevezetes emléke fűződik hozzá s ki tudja, nem

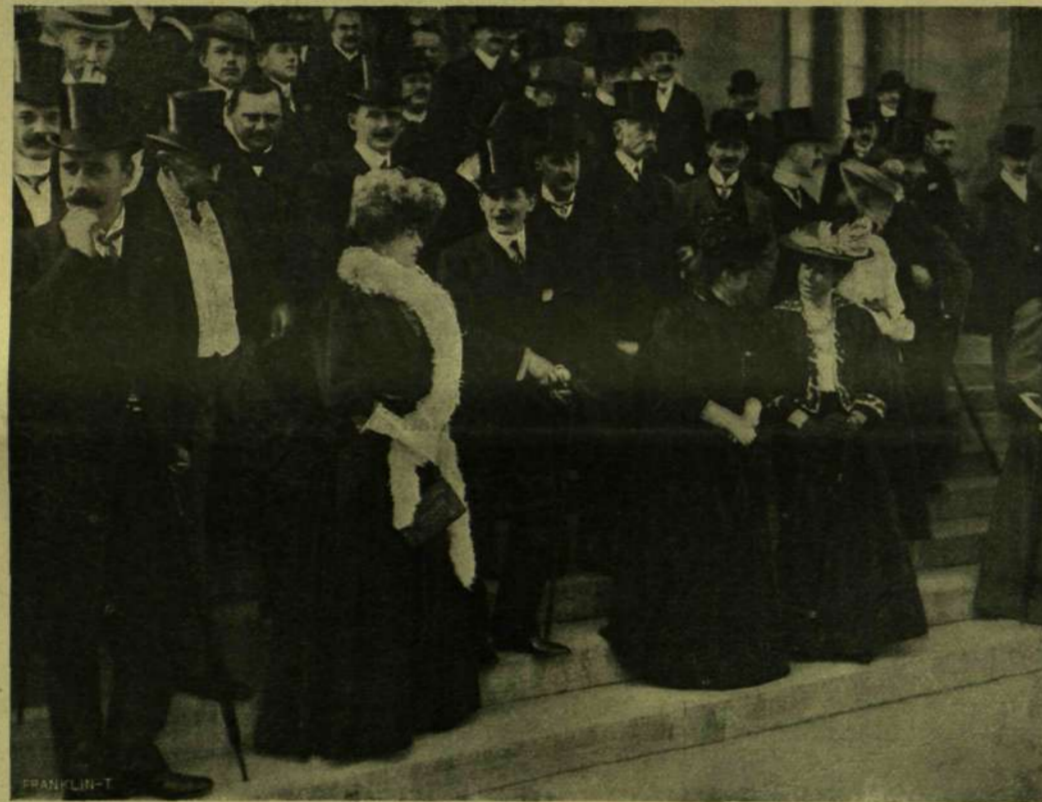
A HALÁSBÁSTYÁNÁL.

fog-e már a közel jövőben komoly formában fölmerülni hazánkhoz való visszacsatolásának kérdése.

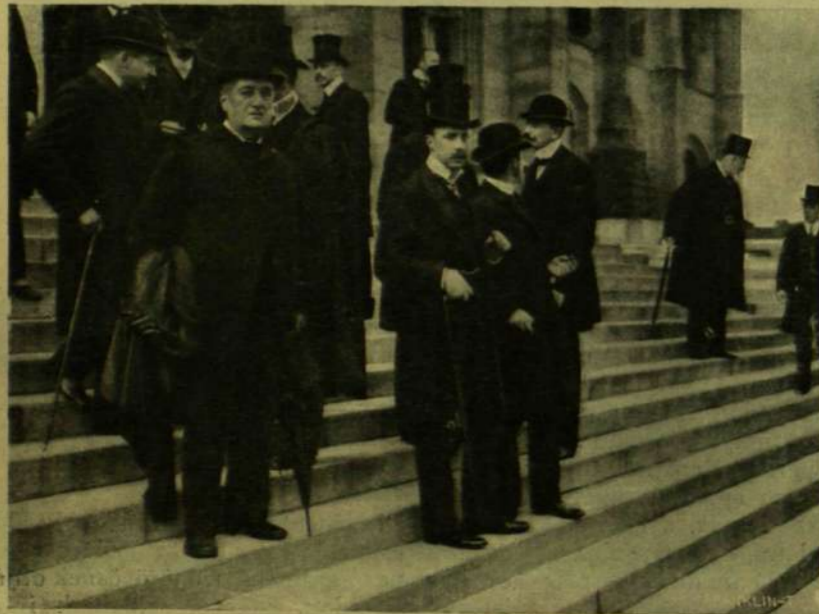
Dalmáciának erről a fontosságáról már évek óta nagy kitartással, fáradsággal és tárgyszere-ttel igyekszik meggyőzni a magyar közönséget Havass Rezső. Egész sereg hirlapi cikket, röpiratot irt az Adria-menti szép országról, figyelmeztetett természeti szépségeire, gazdasági állapotaira s azoknak a magyar gazdasági érdekek számára való kiaknázására, a magyarság multjával fennállott kapcsolataira. Nehéz küzdelme volt és van a közönség ellen, a melyvel közönségnél s egyéb helyeken találkozott; az emberek nehezen bírják megérteni, mi érdekünk lehet abban a hosszukás alakú, sziklás, kopár tartományban, a szláv és olasz keverék lakosság között.

Eddigi munkáit most egy nagyobb és minden tekintetben általános figyelemre méltó könyvvel tetézte Havass Rezső. «Dalmácia» czim-mel nagy diszunkát adott ki, igen szép kiállításban, száztizenegy illusztrációval, husz műmél-léklettel és egy térképpel. Terjedelménél és kiállításának diszénél fogva alkalmas e könyv arra, hogy a magyar olvasóban élénkebb érdek-lődést és rokonszenvet keltsen Dalmácia iránt s mennél többeket vonzzon kirándulásra a dalmát partokon végig. Sok becses és tanul-ságos dolgot mond el a dalmát földről és népről, nem vész kárba az ideje annak, a ki a könyv-nek egy kis figyelmet szentel.

Legelső sorban Dalmáciának a középkorból

KIJÖVET AZ ORSZÁGHÁZBÓL.

AZ ORSZÁGHÁZ LÉPCSŐJÉN.

AZ ORSZÁGHÁZ DUNA-FELŐLI FOLYÓSÓJÁN.

AZ EIGHTY-CLUB TAGJAI BUDAPESTEN. — Jelfy Gyula fényképe.

fenmaradt magyar emlékeivel foglalkozik. Kál-mán király óta, a mikor Dalmácia a magyar koronához csatoltatott, az Árpádok, az Anjouk s Hunyadi Mátyás is nagy gondot fordítottak a magyar tengerpart megtartására s uralmuknak számos nyoma maradt ott fenn a mai napig. Leg-szentebb nemzeti ereklyénket, Szent István jobb-ját, Dalmáciában őrizték meg az elkallódástól a raguzai dominikánusok s ugyancsak Raguzá-ban, a ferenczrendiek templomában őrzik Szent László királyunk kar-ereklyetartóját. A zárai Santa Maria templom szép magas román stí-lű tornyát Kálmán királyunk építtette 1105-ben, bevonulása emlékére, mint a tornyon levő fel-iratok ma is tanúsítják. IV. Béla Dalmáciába menekült családjával s a szent koronával együtt a tatárok elől; két leánya ott is halt meg Klisszában s a spalatói dóm főkapuja fölötti fülkében temették el őket. Most a dóm kereszt-elő kápolnájában van kőkoporsójuk. Klisszából Trauba menekült Béla király s az ő ott tartó-zódása emlékére hívnak ma is egy sziklát a város közelében olaszok, horvátok király-szik-lájának.

A magyarsággal való szoros kapcsolat való-ságos fordulatot jelentett Dalmácia építésze-tében, mint ezt Jackson angol tudós is elismeri: ettől fogva szakítottak a dalmát építészek a bizancci hatással s a román stílus felé fordul-tak. Legjobban látni ezt a magyar hatást a

traui székesegyházon, mely a XIII. században épült s meglepően hasonlít a jáki templomhoz.

Az Anjou-házbeli királyoknak is igen sok művészeti emléke maradt fenn Dalmáciában. A spalatói dóm híres szép harangtornyát Magyarországi Mária, II. Károly nápolyi és szicíliai király neje kezdte építtetni s Róbert Károly magyar király neje, Erzsébet fejezte be. Nagy Lajos neje, Erzsébet királyné rendeletére készült Szent Simeon ezüstkoporsója, Dalmá-cziának legszebb és legnevezetesebb ötvösművé-szeti kincse. Ritka szép domborművein látható Nagy Lajos király bevonulása Zarába, Erzsébet királyné három lányával stb. Ugyancsak Erzsé-bet királyné s a koporsó eredetére vonatkozik a templomban két a XVIII. század elejéről való falfestmény, melyek azt a legendát tárgyalják hogy a királyné el akarta vinni talizmánul Szent Simeon egyik újját, már keblébe is rej-tette, de nem bírta vele elmenni, nagy fájdalmat érzett s visszaadta az újjat. Maga Nagy Lajos egy kelyhet ajándékozott a zárai templomnak. Novigrádban egy misemondó ruhát őriznek, melyeket állítólag Erzsébet királyné és leánya Mária. Nagy Lajos leánya himeztek, mikor a megölt trónkövetelő, Kis Károly pártja a novig-rádi várban tartotta őket fogva.

Ránk nézve természetesen legérdekesebb Havass könyvének a magyar emlékeket tár-gyaló fejezete, de a többiben is sok tanulságos dolgot találunk. Meglehető részletességgel tár-gyalja a latin, olasz és szerb-horvát nyelvű dalmát irodalmat, bár e részben az adatok jegyzék-szerű felsorolása helyett jobb lett volna jellemző, a főbb dolgokat kiemelő átné-zetet adni. Dalmácia művészete, gazdasági, ipari, közmívelődési állapotai, népének jellem-zése, városai és természeti szépségei mind szerető gonddal nyernek méltatást Havass tar-talmas, becses könyvében.

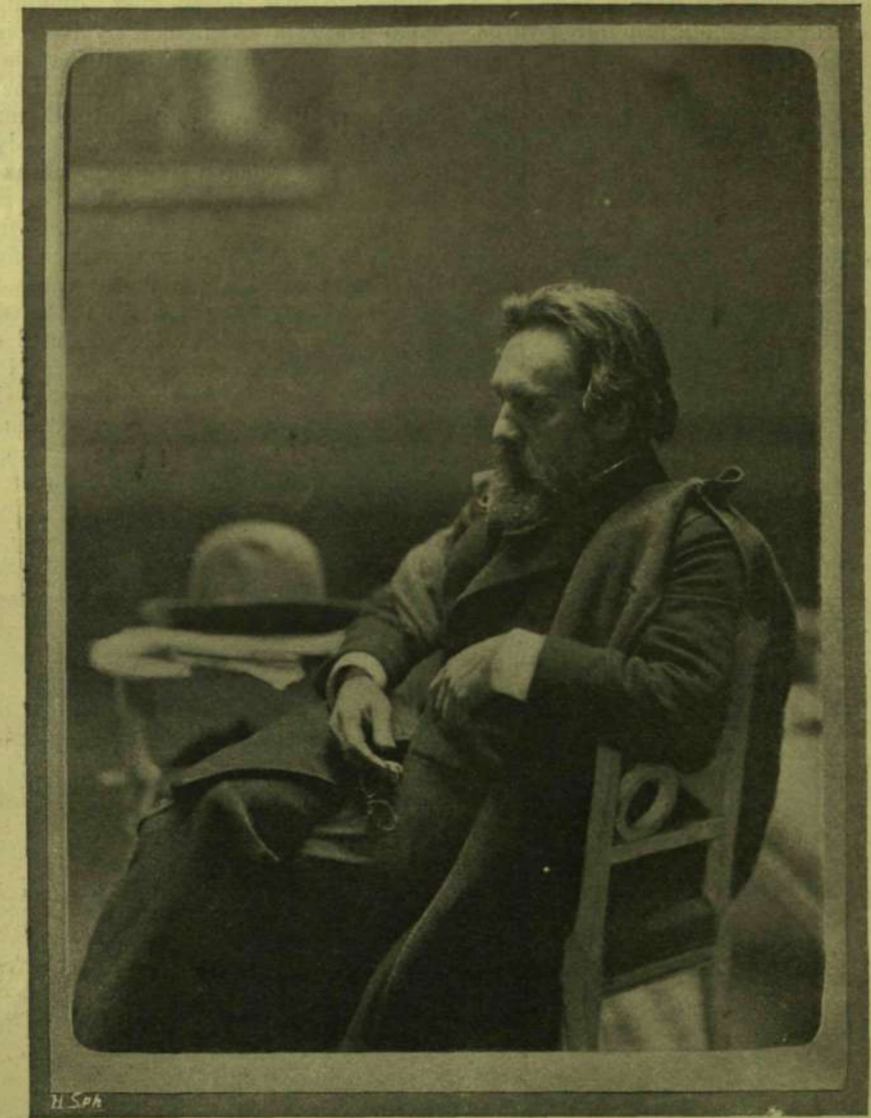
ANGOLOK MAGYARORSZÁGON.

Anglia politikusainak Magyarországon való legújabb utazásában olyan érdeklődést látunk nyilvánulni, melynek gyökerei visszanyul-nak régmúlt századokba és végig húzódnak históriánk legújabb időszakáig. Az angol utazó és az angol tudós nem ritka vendég Magyaror-szágon. A tizenharmadik századtól kezdve a tizenhetedikig angol polgárok, vállalkozók és kereskedők nem egyszer jártak hazánkban, de az ő látogatásuknak históriai vagy legalább is irodalmi jelentősége még nincsen. Brown Ed-ward híres angol orvos és író magyarországi utazása azonban már olyan nevezetesség, melyet feljegyzés nélkül hagyni kár lenne. Brown Edward 1642-ben született Norwichben, tanul-mányait Cambridgeben és Oxfordban végezte, utóbbi helyen orvostudori oklevelet szerzett. Kelet-Európában való nagyobb utazása után Londonban telepedett le, 1682-ben pedig a Szt.

Bertalan kórház főorvosa lett. A londoni orvosok kollegiuma 1705-ben elnökvé választotta, meg-halt 1708-ban. Magyarországot 1667 után utazta be s ezen utazásáról szól «Account of several travels in Hungaria, Servia stb. Lon-don, 1673» című könyve, mely a következő évben francia nyelven is megjelent Párisban.

Brown útleírása a legérdekesebbek egyike, mert ő nem felületes utazó, a ki épen csak a külsőségeit vizsgálja az idegenek életének, hanem iparkodik megérteni a nép gondolkodá-sát, tanulmányozza históriáját, éghajlati, ipari kereskedelmi és politikai viszonyait s minden adat, a mi elébe kerül, őszintén érdekli. Ma-gyarország általános leírásával kezdi munkáját s ebben a fejezetben elősorolja a magyar folyó-
kat, ismerteti a vizeket, hegyeket, országhatá-rokat, beszél a magyar nyelv sajátságairól, idézi a «Miatyánk» első két sorát a nyelv külön-álló voltának jellemzésére, de ezenkívül a tár-sadalmi és politikai viszonyokról is elég kime-ritő rajzot ad. Nagy elismeréssel emlékezik meg a magyarok kiváló tulajdonságairól, de ugyanakkor azt is megemlíti, hogy «habár a magyarok a tudományok és szabadművészetek elsajátítására észszel, szorgalommal és jó tehet-ségekkel vannak megáldva, mindazonáltal sok-kal inkább harezban lelik örömitket, mintsem a tudományban.» Kiemeli Brown még ama világhistóriai harezokat, melyeket a magyarok a törökökkel vívtak s úgy találja, hogy a magya-rok szívós ellenállása nélkül Európa nyugati államai aligha kerülhették volna el a török rabigát.

Brown után Wortleyné szül. Montagu Mária angol hölgy hagyott hátra érdekes iratokat ma-gyarországi utazásáról. Montagu Mária 1690-ben született és 1762-ben halt meg. Férje Wortley angol követ volt, kinek társaságában Török-országba utazott. Ebből az alkalomból valók útlevelei, melyek 1799-ben jelentek meg angol nyelven Párisban. Wortleyné azzal kezd, hogy nehezen merte magát elszánni az útra, mert azzal fenyegethék és rémitgették, hogy meg fog fagyni, hogy a hó el fogja temetni vagy hogy a pusztán portyázó tatárok foglyul ejtik. Nagy kíséretet szervezett tehát maga körül s abban a tudatban lépett Magyarországra, hogy ütköz-etben is része leend. Természetesen sem a hó nem temette el, sem a tatárok nem ejtették foglyul, sőt még a magyarok sem érték meg. Napról-napra a legkellemesebb benyomásokkal telik meg lelke magyarországi élményeitől. Mindenütt a legnagyobb szívességgel, ősi ven-dégszeretettel fogadják s Győrben a legelőkelőbb családok sietnek üdvözlésére. Ebben az időben Magyarország nagyon el volt néptelenedve, a mi Wortleynének is feltűnt s őszinte részvét-tel panasolja, hogy a derék magyaroknak meny-nyit kellett szenvedniök az osztrák császár-
rok igaztalan bánásmódjától. Budán romban és pusztulásban találja a királyi palotát, mely-

KACZIÁNY ÖDÖN. — Erdélyi fényképe.

A ZÁRDA ROMJAI. — Kacziány Ödön, festménye.

nek szépsége pár évtized előtt az egész világon elterjedt. Mohácsra érve elbeszéli a szerencsétlen mohácsi ütközetet és Lajos király halálát. A történelmi hagyományok iránt ő is élesen érdeklődik s a hol csak teheti, mindjárt a város, község vagy a nevezetesebb építészeti emlékek megismertetésébe kezd. Vukováron az ottani ezredes házához szállottak, kinek neje gyönyörű magyar asszony volt. Wortley, neje és az ezredes feleségének hugai a legbizalmasabb barátságot kötötték egymással. Valóságos elragadtatással emlékezik meg róluk az író könyvében, de ugyanilyen elragadtatással ír a magyar nőkről is, kikre vonatkozólag ezeket konstatálja:

A magyar hölgyek sokkal szebbek, mint az ausztriaiak. Az összes bécsi szépségek Magyarországból kerülnek ki. A magyar nők általában szép testalkatúak és igen illedelmesen öltözködnek. E hölgy (a vukovári ezredes neje) vörös bársony ruhát viselt, mely nagyszerűen simult

ben külön helyet érdemel. Háromkötetes nagy munkát írt Magyarországról, melyet 1793-ban látogatott meg. *Travels in Hungary* című műve 1797-ben jelent meg Londonban, de később francia és német nyelven is kiadták. A tizennyolcadik századbeli Pest és Buda életére felettébb becsesek és jellemzők az ő leírásai. Majdnem Bedekernek tekinthető munkájának a fővárosra vonatkozó része, de olyan Bedekernek, mely nem adatainak száraz rendjével érdemli ki elismerésünket, hanem részletes és megbízható leírásaival, tanulságos magyarázataival és minden apró mozzanatra figyelemmel levő tájékoztatásaival. A két város lakosságának ismertetése után a főbb köz- és magán-épületeket mutatja be Townson. Beszél a kórházokról, de a városi, vagyis polgári kórházról mindjárt meg is jegyzi, hogy a «legrosszabb egész Európában». Ha nem láttam volna, — úgy mond — nem is hinném el, hogy ilyen is létezik a városban. «Épület, butorzat, szolgál-

1865-ben jelent meg illusztrációkkal, térképekkel és a statisztikai állapotok feltárással. Paterson Artornak «The Magyars» című kétkötetes munkája is olyan, melyet nagy terjedelmű és részletessége miatt bővebb ismertetés nélkül épen csak megemlíthetünk. Méltóan egészítheti ki ezt az előkelő névsort a Széchenyi István barátja, Browning, kinek népszerűségét, vonzó egyéniségét és a magyarok iránt érzett szimpátiáját regények, anekdoták, emlékiratok egyaránt fentartották.

Nem teljes a névsor, melyet hevenyében egybeállítottunk a mostani angol vendég szereplés alkalmából a különböző időkben Magyarországon járt angol utazókról és tudósokról, de hézagossága nem okoz zavart ez érdekes látogatások művelődéstörténeti értékének megítélésében. Eddig sem láttuk kárát, hanem csak előnyeit tapasztaltuk minden alkalommal, mikor az idevetődő angol író könyvet írt rólunk, hogy feltárja helyzetünket. Sőt volt olyan idő,

VÁRÉGÉS. — KACZIÁNY ÖDÖN FESTMÉNYE.

testéhez. A ruhájuk szintén feszesen szorítják a karokat és a ruhadereket elől két sor arany-, gyöngy- és gyémántgomb tartja össze.

Rokonszenves alak Báró Born Ignio angol mineralogus, a ki a temesi bányságot és Erdélyt utazta be. Munkája «*Travels through the Banat of Temesvár stb.*» Londonban 1777-ben jelent meg. A temesi bányságon és Erdélyen kívül bejárta még Felső-Magyarországot, az Alföldet s egy napig Pesten is időzött, megjegyezte róla, hogy e várost újabban gyönyörű épületekkel kezdik ékesíteni. Born utazási rendszerét szintén az angol sajtóságok jellemzik. Alaposságra törekszik mindenütt, megérteni és megértetni iparkodik a látottakat, azért nem restel kérdészködni, olvasni, idézni, még ha némelykor szárazzá válnak is leírásai. Erdélyben főként a bányák érdekelték, de nem mellőzött mellettük egyetlen olyan epizódot, a mely tanulsággal kecsgette. Még azt is feljegyezi, hogy a Szamosban heringet is fognak, miután egy szemtanu erősen állította ezt.

Townson Róbert az angol utazók sorrendjé-

személyzet, szóval minden nyomorult, bűdös és piszkos. Egy kis szobába nyolcz ágy van betuszkolva, az egyetlen ablak is be volt téve, pedig a hőség különben is elviselhetetlen volt.» A könyvtár igen meglepte Townson, azonban azt is konstatálja, hogy az újabb tudományos munkák csaknem teljesen hiányzanak belőle. Fűvészkert, csillagvizsgáló, színház, vendéglők, kávéházak, a vásár, mind érdeklik őt és mindenikről vannak talpraesett észrevételei, sőt a régi Pest saját külön specialitását, az állatkezeket részletes leírásban is ismerteti.

A XIX. században az angol utazók és tudósok érdeklődése hazánk iránt még jobban erősödik, sőt egyik-másiknak jóindulatú és alapos munkálata egyenesen felhívta a külföld figyelmét a magyar viszonyok tanulmányozására. Miss Parlane «*The City Of The Magyar Or Hungary And Her Institutions*» című munkájában a legrészletesebb ismertetések egyikét adta hazánkról 1840-ben, de nem marad mögötte John Pagetnek «*Hungary and Transylvania*» című kétkötetes munkája, valamint Boner Károlynak Erdélyről szóló munkája, mely

mikor ennek a kölcsönös szimpátiának olyan eredményei voltak, melyek az ötvenes években Kossuth Lajos személyében az angoloknak legmesszebb menő szolidaritását biztosították a magyarok iránt. Ápolni és öntudatos politikával fejleszteni ezt a rokonszenvet, kétségkívül fontos nemzeti érdek. Ámhogya e rokonszenvek messze visszanyúló hagyományai vannak művelődésünkben, az itt közölt adatokkal talán sikerült érdemlegesen igazolnunk. Csak a kiválóbb és irodalmi szempontból jelentékenyebb neveket idéztük, de külön czikk kitalna amaz angolokról, kik különösen az ötvenes-hatvanas években hazánkat meglátogatták, költészetünknek az angol közönség előtt tolmácsolóivá lettek és az angol sajtóban érdekeink képviselőit magukra vállalták. A hagyományai tehát megvannak az angol-magyar barátság eszméjének, de hogy eredményei is legyenek, ahhoz e hagyományok szellemében való aktív kezdeményezés szükséges, a mit a mostani látogatás után okunk van a legjobb bizalommal remélni.

Zuboly.

A HÉTRŐL.

A császár arcképe. Egy berlini gépészmérnök, a kinek külömben Kerner Tivadar a neve, bíróság elébe került, mert levette a falról a császár arcképét. A hónapos szobában, melyet bérelt, ott pompázott, merészen fel-sütött bajuszával a sokat beszélő s magáról még többet beszélgető imperátor alakja. A mérnök levette az olajnyomatot a falról, s oda adta a szobaleánynak, hogy vigye ki s tegye máshová. Ebből támadt a nagy veszedelem.

fejlődve a bizantinizmus. Ez pedig nagyobb baj, mint az, a miről a császárt vádolják: hogy a római imperátorokat utánozza. Mert ez az utánzás legföljebb külső hiúságokban nyilatkozhatik meg mind addig, a míg a bíróság és a parlament megtartják függetlenségüket és méltóságukat. De jaj az országnak, ha ezek nézik imperátornak a császárt.

Néró kivégeztetett egy római polgárt, mert nem húzta le ujjáról a császár képével diszitett gyűrűt akkor, a mikor oda ment, a hová magyar szólás szerint a császár is gyalog jár. De

teljesített munka ér. Ezt a nemzetközi szociálistust lobogó gyűlölet tölti el minden ellen, a mi a mai társadalmi rendszert képezi és azzal összefügg. Ezt a gyűlöletet akarják a keresztény szociálisták enyhíteni, elvül hirdetvén a keresztényi szeretetet.

Am magában az elnevezésben úgy tetszik, mintha ellenmondás rejlene. A mi mostani viszonyaink között a «keresztény» jelszónak hangoztatása, ha nem jelent is épen gyűlöletet, mindenesetre kizárólagosságot, exkluzivitást fejez ki. Szeretetet a keresztények iránt, annyit

OTTHON. — TÓTH-MOLNÁR FERENCZ EREDETI KÖRÁJZA.

Először a háziúr szörnyülködött el az «isten-telenség» fölött, mert maga is a «felsőbbiséget» szolgálván, mint adótsízt úgy találta, hogy a felsőbbiséget egyenesen Isten rendelte az emberek fölé. Aztán megkezdődött a bíróságok részéről való zaklatás. Kerner úr, a mérnök, önérzetesen hivatkozott rá, hogy ő annak az arcképét akasztotta a szobájának falára, a kiet épen tetszik. Ha Goethét jobban kedveli, annak a képmását teszi oda, és nem Schillerét. Newton vagy Darwin személyét nagyobb tiszteletben részesítheti, mint akár Napoleont. Sőt magát a császárt se köteles elébe tenni p. o. Shakespeare-nek. Ám keveset ért a védekezés. A porosz törvényszék elzárásra ítélte a mérnököt. Úgy kell lennie, hogy a porosz bíróságban ki van

azt a polgárt Nero ítélte el s nem a független bírák.

*

Új politikai párt. Az ideai katolikus nagygyűlés alkalmából, összejövetelt tartottak a fővárosban a keresztény szociálisták is, s elhatározták, hogy mint politikai párt fognak szervezkedni országszerte. A férfiakat, a kik élére állottak a mozgalomnak — köztük egy nagy tudományú püspök is — egy nagy és nemes szemponthoz vezeti. A szociálista mozgalomba be akarják vinni a szeretet melegét. A nemzetközi szociálistizmus a teljes rombolást hirdeti. A jelen társadalom felforgatását, s egy új világrendnek felállítását, melyben minden ember csak annyit fog nyomni, a mennyit az általa

jelent, hogy e szeretetből ki van zárv mindaz, a ki nem keresztény. Első sorban természetesen a zsidó.

Ezerkilencszáz esztendővel eze őtt, midőn az Üdvözítő élő alakban járt a Genezareth tavának partjain, gyűlölet és elkeseredés töltötte el Galilea népeinek lelkét. Gyűlöltek mindazt, a mi idegen. Gyűlöltek a római hódítót, a ki elfoglalta az országot, s gyűlöltek a pogányt, a ki nem úgy imáda az Istenet, mint ők. Azok az egyszerű zsidó emberek, halászok és iparosok, a kikből apostolait választotta az Üdvözítő, ebben a gyűlöletben nőttek fel, ez töltötte el szívüket. Ő pedig nem a gyűlöletet hirdette nekik, hanem a szeretetet. És nem a kizárólagosságra tanította őket, hanem arra,

A MAGYAR KÖZOKTATÁSI MINISZTER DOLGOZÓ-SZOBÁJÁNAK BERENDEZÉSE A MILANÓI KIÁLLÍTÁSON.

hogyan szeressék a pogányokat is, s terjeszszék azok között is az ige malasztját. Abban a sötét korban befogadták ezt a tanítást a legegyszerűbb lelkek is. Mert az igaz szeretetet könnyű megérteni, de az nem ismeri az exkluzivitást.

Az ember tragédiája. Hogy huszonhárom esztendő leforgása alatt *Az ember tragédiája* megérte a kétszázadik előadást a Nemzeti Színházban, ennek az eseménynek a fontosságából, jelentőségéből *Madách* színpadra vitt remekére a legkevesebb esik. Egy ilyen alkotás értéke, becsé sőt sorsa is független attól, hogy mindjárt-e vagy csak később hull rá a közönség elismerésének virága. A remekmű ráér. Kiváratja a sikert akkor is, ha ez késlekedő, mert az idő telése őt csak közelebb hozza a jogaihoz. Ha idáig csak tiszszér adhatták volna ezt a remek alkotást, okvetlenül jön egy későbbi kor, a mely ezt a mulasztást bőségesen kipótolja, mert egy ilyen munka élete önmagában van és nem a pénztári kimutatás kedvező voltában, a jegyek és példányok kelendőségében. Ezzel azonban nem azt mondjuk, hogy ez a kétszázad dátum nem ünnepi alkalom. A legnagyobb mértékben az. Egy kedves, szép, örvendetes és valóságos kulturális ünnep. Csak hogy ez alkalom ünnepi koszorúja a közönséget illeti egy nevezetes és dícsőséges tanúságtétel jutalmaképpen. Egy kor, egy nemzedék műveltségi fokának, kulturális fejlettségének a leghitelesebb mértékmutatója az, hogy milyen sorost tudott juttatni kivételes elmék kivételes alkotásainak, a melyek tőle az érzésnek nagyobb elmélyedését és az ítéletnek nagyobb emelkedettségét követelték. Hogy mennyire tudta megbecsülni azt, a mi minden korok megbecsülésére méltó. Ez adja meg ennek a mostani ünnepnek értékét, kedvességét, örvendetességét abban a kellemes tudatban, hogy e kor közönségének műveltsége lelkiismeret fordulása nélkül állhat majdan a jövő ítélszéke elé.

Negyilábú vértanúk. Az egyszeri kécskei ember esztendő nyakleveszt adott a fiának, a miért ez a kelletlenül erősebben végigsuhintott az osztorral a lovon és a nyakleveszt a következő kommentárral magyarázta:

— Tanuld meg kőlék, hogy a ló is embőr, mert abban is van érzés!

Ez a kécskei embőr bizonyára derék ember volt, de derék emberek vannak ime nemcsak Kécskén, hanem Londonban is. London egyik legnagyobb parkjában, a hol a legtöbb gyermek játszik, szobrot lepleztek le most vasárnap. A monumentum kutyát ábrázol és a talapzatán ez a fölírás:

Az emberi önzés vértanúinak.

A szobor ugyanis nem egy kutyának az emlékköve, hanem sok száz kutyáé, a melyek, vagy a kik ott pusztultak el az emberi egészség műhelyeiben, tudósok kése alatt, a kik a fizikai élet, az organizmus megmaradásának és fölépülésének feltételeit kutatják. Állították a szobrot a viviszekció ellenségei, a kik ezt kegyetlen, barbár és embertelen dolognak tartják, állított-

ták azért, hogy e szobor segédelmével a maguk fölfogásának a jövőndő nemzedék gondolatában propagandát csináljanak. Minden cselekedet, a melyet emberséges érzés diktál, tisztelni való és, hogy a kécskei ember szavával éljünk: a kutyáé embőr, mert abban is van érzés. Az is való, hogy ezek az agyonkísérleztetett kutyák bizonyos értelemben csakugyan az emberiség vértanúi voltak, mert az emberi élet védelmének voltak áldozatai. Mi ezt az áldozatot a magunk részéről se barbárnak, se megengedhetetlennek nem tartjuk, mert ez az áldozat az emberért való és a mi emberséges érzésünk elsősorban nem a patkányé, nem a tengeri nyúlé és nem a kutyáé, hanem az emberé. De, ha elfogadnók is a londoni állatbarátok fölfogását, akkor is konstatalnunk kellene, hogy az ő akeziójuk tökéletlen, mert a hálájuk megdöbbenően egyoldalú. Ha szobrot emelnek a kutyáknak, mint az emberi önzés mártírjainak, szobor dukálna a teheneknek, a lovaknak, a csirkéknek, a sertéseknek is, mert ezek az állatok naponta millió számra mennek a »vérdpadra« mint az emberi önzés áldozatai. Vagy vértanúságra és szoborra csak a kutyának van privilégiuma?

BRASSÓTÓL GYIMESIG.

A ki lenn jár Brassóban, ne mulasztja el megnézni az utat vasuton Gyimesig. Ót óra alatt visz oda viczinális, de az órák hamar repülnek a vidék változatos képeinek szemlélése közben.

Sepsi-Szent-Györgyig nem sok a látni való, de onnan kezdve kezd érdekessé válni a vidék. A hegyek összéb szorulnak, a vasut mellett az Ólt vize kanyarodik bársnyos úde rétek, sötét fenyők között, érintjük Málnás, Bikszád-Bálsnyos fürdőket, majd bejutunk a tunsádi szorosba és fenyvesekkel benőtt magas hegyek között felbukkan előttünk a tunsádi állomás. A csinos kis pályaudvarnál mindig vig társaság álldogál, szép asszonyok, leányok, gavallérok serege, lévén a fürdőközönség kedvenc sétája ez, a pompás erdei úton át, le a vasutig.

Alig ér ki a vonat a regényes tunsádi szorosból, új kép tárul az utas szeméi elé. A csiki fensíkon vagyunk: körülöttünk nagy rétek, mezők, kopárság, a hegyek mindjobban széjjel futnak és már csak a távolból kéklenek két oldalt, balról a Margittai hegység, jobbról pedig már messziről intget felénk a Somlyó-hegy, mintha hívna híres búcsújáró templomába, a hová pünkösdkor ezrelék jön még Bukarestből is a hívó székelység, hogy segítsen rajtuk a csodatevő Szűz Mária.

Kietlennek, lakatlanok látszik ez a fensík, a falvak mintegy elvesznek a nagy térségben és sajtászerűen szürke képet nyújtanak fenyőszálakból összerótt magtárnak, apró faházaknak, a melyeknek nehézkes, nagy zindelytetői olyan hatást tesznek, mint mikor telen a didergő ember fázósan jól a szemébe húzza báránnyőr süvegét. Saját szemünkkel győződhetünk meg, hogy a székeley nép bizony nem dűskál a bőségben... és szinte vigasztalóan hatnak a most

sűrűn felbukkanó fűrésztelepek, melyek kegyeret adnak a lakosságnak.

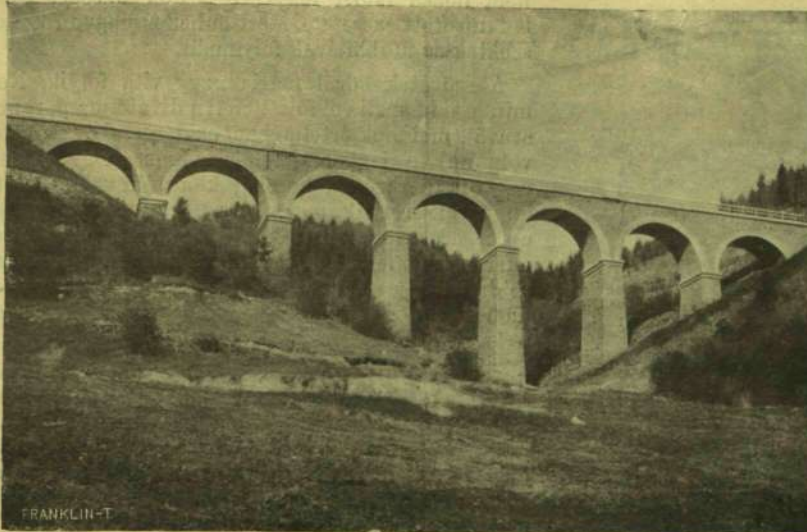
Az egymást követő falvak, melyek Csik előnévvel csupa szentek neveit viselik: Csik-Sz. Simon, Csik-Sz. Mihály, stb. önkénytelenül azt a gondolatot kelтик, hogy a lakosság vagy nagyon vallásos erre felé, vagy pedig nagyon is sokáig pogány volt és megtérítésükre hozták ide a szenteket. A különböző Csik-falvak, a megye székhelyével Csik-Szeredával érnek véget. A vasútról tekintve, ez a város is csak nagyobb falunak tetszik, leszámítva néhány jelentősebb épületét, a melyek közül az egykori Mikó-vár (most kaszárnya) érdekes, bizonyos középkori jellegű kölcsönöz a városkának. A város mögött mintegy őrtálló Somlyó hegy alatt terül el Csik-Somlyó. Tisztán kivehető a francziskánus zárda két tornyú nagy búcsújáró temploma, a kis Kis-Somló hegy tetején emelkedő, hagyomány szerint még Szent István korából eredő Salvator kapolna, a hová a legenda szerint az angyalok létrán jártak le az égből. A zárdában még most is megvan Erdély egyik legrégebb nyomdája, a mely működését a 80-as években szüntette meg és arról nevezetes, hogy itt nyomták Verbőczy egy kiadását és 48-ban egy forradalmi lapot.

A következő állomás, Mádéfalva, szintén történeti nevezetességű, itt játszódtott le a *Siculicidium* (a mádéfalvi veszedelem) mikor 1763-ban Mária Terézia alatt, a császári hadsereg rátört a határ megvédésére fegyvert ragadni nem akaró székeleyekre és néhány százat közülök felkoncolt. Ennek emlékét egy tavaly emelt Turul-oszlop őrzi.

De az út vonal tulajdonképeni szépsége, regényessége csak most kezdődik, mikor bejutunk a keleti Kárpátokba, a magas hegyek vadregényes világába. A nagy emelkedés miatt a vonat csak lassan haladhat és időnk van gyönyörködni a havasi tájakban, a mely völgyekben és szakadékokban, a nagyszerű hegyi tájék remek panorámájában. Messziről fehér vonalként pillantjuk meg a Karakó-völgyét áthidaló vasuti hidat, a hid-építészeti egyik remekét, de míg mi is átrobogunk rajta és alátelintünk a szédítő mélységbe, mennyi pompás tájrészlet gyönyörködötti még a szemünket!

A hegyoldalokban legelő tehéncsordák, a völgyekben meglapuló viskók, egy-egy magányosan álló harangláb, mind megannyi festői kép.

A szemerangi vasutvonalhoz hasonlítják a gyimesi vonalat, pedig mennyire más ez! Ott lépten-nyomon nyaralók, a közeli nagy város kulturájának nyomai látszanak. Itt még ősi állapotában levő vadon, lakatlan tájak, a hová eddig még kevés forgalmat hozott a naponként négyszer erre felé száguldó gőzmasina. De nagyszerűségben a vidék fölülmulja Szemeranget. Legszebb Lóvész állomásnál. Szép arcú román fiúcskák, leányok mogyorót és közmétt árulnak. Vasárnapi delután van, de azért az állomásoknál kevés a népség. Hol vannak? A korcsmákban mulatoznak-e? Vagy talán valsmennyien kíváncsordoltak már a szomszédos Romániába vagy Amerikába?...

VASÚTI HID LÓVÉSZ ÁLLOMÁS ELŐTT.

KARAKÓI VASÚTI VIADUKT.

A SZÉKELY VASÚT GYIMESI VONALÁRÓL.

Gyimes, a végállomás nagyon csinos, rendezes falu. A csinos, tisztára kimeszelt házak tornáczainak némelyike teli s tele virító virággal, virágok tarkálnak az ablakokban is, virágok kandikálnak elő a festői galambdúcos kapuk mögül is. Ennek a népnek van érzéke a poézis, a csín iránt; talán a szép vidék inspirálja. A falu mellett a Tatos patak folydogál kacskaringósan.

Sietnünk kell. Vonatunk másfél óra múlva indul visszafelé, mi pedig addig még el akarunk menni a határhoz. Sok-sok lépcső vezet fel ott egy sziklás magaslatra, melynek tetején Rákóczi idejében vár állott és védte a határt; most pedig a romoknál van a csendőrök observatoriuma. Innen indul ki a keskeny út, végig a határszéli hegyek tetején, azon cirizálnak az örök és figyelik éber szemmel a határt.

Nagyon szép, tág kilátás nyílik a romoktól, egy oldalt Gyimesre, más oldalt Romániára. A romoknál székeley legények hasra fektűve, mozdulatlanul néztek át Románia felé és a hegylakók közönyvével, fel sem pillantottak közelgő lépteinkre, csak néztek tovább és a szomszéd ország irányában. Vajjon mit izhatnak olyan nagy figyelemmel az előttük már bizonyára jól ismert tájon? — gondolám. Mintha kitalálna a gondolatomat, az egyik legény megszólalt:

— Látod ott azt a fát? ... No hát, én nem hiszem, hogy az már ne magyar fa lenne!

M. Hrabovszky Julia.

A MAGYAR IPARMŰVÉSZET MILANÓBAN.

A milánói kiállítás magyar osztályát elpusztította ugyan a tűzvész, de azért a ráfordított költség és fáradság még se vezetett kárba, sőt jelentékeny hasznót is hajtott, mert sokkal hozzájárult ahhoz, hogy a magyar kulturális törekvések elismerésre találjanak a külföldön. Alig másfél évtized alatt, ugyszólván hirtelen megerősödött iparművészetünk, mely már a párisi kiállításon is figyelmet keltett, most valóságos dícsőséget aratott. Elismerik ezt nemcsak a napi- és szaklapok, hanem a hivatalos körök s a nagy közönség is, tanuskodott róla az általános és mindenfelől igen melegen kifejezett sajnálkozás is, mikor kiállításunk a tűzvész martaléka lett.

Érdekes közlemény jelent meg róla a Rómában megjelenő *L'Italia Industriale Artistica* című iparművészeti folyóirat augusztus-szeptemberi számában Zoe Garbea tollából. A terjedelmes füzet nagyobb részét a rólunk szóló közlemény tölti be; nagy tömeg szép kép mutatja be a magyar iparművészek alkotásait s a czikk írója rendkívül meleg elismerő hangon ír róluk. Mindjárt így kezdi czikkét: «A magyar nemzet, mely oly fiatal és mégis oly ősi, a mely sértetlenül meg tudta őrizni nyelvét és eredeti jellegét, barbár betörések s anynyi mindenféle nemzettel való érintkezés dacára, ez a nép, mely a legnagyobb csapások után is vissza tudta nyerni erejét és energiáját, hogy bátran visszatérjen ismét a munkához, ma boldog lehet, hogy megszilárdult mint erős, értékének tudatában levő nemzet. Meghivatván a milánói nemzetközi kiállításban való részvételre, azzal bizonyította Olaszország iránti régi keleti rokonszenvét, hogy megfelelt a meghívásának s hogy pavillonjának bizonyos latin színezetet adott, mindamelllett megőrizve oly eredeti magyar jellegét. Belépve az oszlopok alatt, melyek boltozatát szélesednek ki, egy kicsiny zománc-szívekkel csinosan díszített te-

rembe jut az ember, a melyben a zene nagy allegorikus szobra foglalja el a főhelyet. Áthaladva a gabona-kalászokkal díszített ívek alatt, pompás frisseséget érzünk a keramikával burkolt folyosóban, melynek mennyezetéről kíváncsi pávaszemek kandikálnak le...

Ugyanezen a hangon folytatódik a czikk, sorra véve a kiállítás egyes műveit és műtárgyait, mindegyikről lelkes tetszéssel szólva. A végén pedig ezt mondja: «Ez a kiállítás alkalmas arra, hogy megismerjünk egy népet, mely dolgozik s a

mely nagyon jól megértette, hogy az ipar fejlődésében s a művészet ápolásában van a civilizált államok gazdagsága.» A czikk különben francia nyelven van írva s utána a szerkesztő olaszul is ismétli a tartalmát.

PÁRISI DIVATLEVÉL.

A maga teljességében él már az érdeklődés minden iránt, a mi a divat világában forr és kialakul. Csupa kíváncsiságot látunk a nék, merő titkolód-

ŐSZI ÖLTÖZÉKEK.

GYIMES.

zást a divatművészek részéről. Mintha ezzel is fokozni akarnák a hatást, hogy utána annál teljesebb legyen a siker. Hét pécetes varázkönyvnek tekintik a divatművészek az idényváltozást, melynek révén mindig újból hatalmukba keríthetik a nőket minden hiúsággal és tetszvágyukkal együtt.

Van ez idejéi őszi és téli divatnak egy általános jelszava, melynél kedvesebbet alig hallhatunk. Az empire — szó ez, melynek jegyében ma ruhák, kabátok és köpenyek egyaránt készülnek. Ezt azonban nem szabad szó szerint értenünk, mert a vonalak megalkotásába itt erősen bele szól a modern korszellem. Az alap gondolat az empire-izéslől fakad, de nagyt és jelentékeny módosít rajta az a valami, melynek «nouveau style» nevet adott a találatkónyság. A derekakat hátul nagyon rövidre szabják, elől azonban rendkívül hosszú övvel feltűnően megnyújtják. Kabát és ruha egyaránt ebben a modorban készül és alkotóik általános uralmat jósolnak nekik.

A rövid ruha a tél folyamán is rendkívül kedvelt lesz. Nem is képzelhető ennél érzésesebb viselet az esős évszakban. A nők annyira megszerették az általuk oly soká bojkottált divatot, hogy — legalább eddig minden jel arra vall — nem is szándékoznak tőle egyhamar megválni. Az uszályos ruha pedig megmarad annak, a minek annyira beváltak: elegáns szalonok még elegánsabb öltözéke. A süppedő szmirnászöngyeg vagy tükör-sima parketten ennél szebb viselet el sem képzelhető, míg künn a sáros utcán egyenesen nevetéssé látvány minden józan gondolkodású ember szemében.

A rövid ruhák hűsége kísérelő a felső, de nagyon rövid kabátok lesznek, melyek az imént leírt módon, két stílus nyomán készülnek. Viszont a hosszú

ruhák így nem hatásosak, azért nagyon hosszú, testhez álló kabátokat készítenek hozzájuk. Így megvan az összhang és a hosszú lebbenes «ca-saque»-ok bizonyára nagy kedveltségnek fognak örvedeni a karsú nő sorában. A bolero mintha

TÁJRÉSZELET A GYIMESI VONALBÓL.

diszszel. Előli kis csipkenyakkendő. Széles kalap créme nemezből, bársony- és tolldiszszel. A karmantyú óriás alakú, mint ezidén valamennyi.

S...i Bella.

IRODALOM ÉS MŰVÉSZET.

Kossuth Ferenc beszédei. A magyar parlament utolsó évtizedének mintegy tükre az a kötet, melyben most Kossuth Ferenc harmincz parlamenti beszéde jelent meg, mert Kossuth politikai állásánál fogva, mint a függetlenségi párt elnöke és vezére, de meg személyes tulajdonságainak nagy súlyánál fogva is, minden nevezetesebb kérdésben hallatta szavát s a közvélemény kialakulására mindig nagy hatása volt. Első beszédét a magyar képviselőházban 1895 október 22-én mondta a zágrábi zászlósértés ügyében; azóta tiznegy év folyt le s alakját mindig ott láttuk a parlamenti harczok első csatasorában. Az utolsó beszéd, melylyel a kötet végződik, ez évi július 23-ikán mondott kereskedelmi miniszteri program. Körülbelül megkapjuk e harmincz beszédből Kossuth Ferenc teljes államférfiai és szónoki képét. Mint Kossuth Lajos hagyományainak folytatója jelen meg a küzdőtérén, híven kitart a hagyományok mellett, alapeszméje, politikai gondolkodásának lényege, a magyar nemzet függetlensége vezet minden állásfoglalásában, a kereskedelmi és a szociálpolitika szakszerű kérdéseiben is. Szónoki formáit temperamentuma és nyugati műveltsége szabja meg: jól meggondolt, a helyzettel minden vonatkozásban számoló, higgadt és bámulatos széles körre kiterjedő műveltségű

kissé leszorult volna a szereplés színteréről, hacsak nem hozza ismét felszínre a nők hűsége, eddig is tanúsított szeretete. Mert ehhez is nagyon hozzá szoktak az utóbbi évek folyamán.

A szövetek körül máris nagy vita folyik. Nem mindenki fogadja el föltétlenül a divat ama parancs-zavát, melynek értelmében ezidén a skót szövetek volnának a legkeresettebbek. Igaz, hogy színeik nagyon diszkréték, kockájuk annyira elmosódik, hogy alig látszik meg. De mind a mellett mégis csak skót szövetekről van szó; azaz, itt békésen elfér egymás mellett a zöld és a piros, a kék és a zöld, fehér és fekete, sárga és sötétkék. Így elmondva, a riktó izlés benyomását teszi mindez, pedig valóságban nagyon szép az összeállítás.

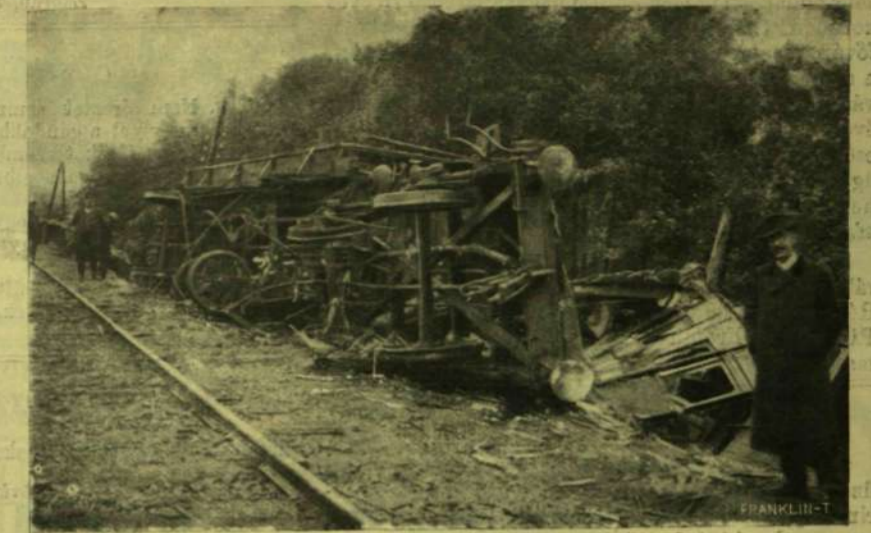
Ezt elismeri mindenki és mégis vannak sokan, a kik inkább hívek maradnak a sima, sötét posztókhöz. Oly szépeket látunk nagy örömmel a hazai gyártmányok között is, hogy bármely külföldi hírességgel versenyezhetnek. Színeik és szövésben elegánsak, izlések és a legtöbb alkalomnak megfelelnek. Mint minden esztendőben, most is sok a sötétkék, fekete, sötétbarna és szürke. Divatszín a sötétvörös és ibolyaszín.

Képünkön bemutatunk egy ruhát, mely a mai divat igazi típusa. Sötétkék posztóból készült, magas fűzős övvel, mely pompásan kimutatja az alak karcsúságát. Övformán, élcsigolyán, fekete színű ruhák vannak felvarrva. A rövid bolero is ezt a díszet látjuk, valamint az újjakon is. Előli fehér posztóból van fehér selyemhímzéssel. Selyemkalap fehér struccollakkal.

A másik ruha sötétvörös posztóból készült empire szabásban. Boleroja sötétebb bársony sárgásfehér posztószelegyekkel és sárgásfehér paszomány-

SZÉTTÖRT KOCSI, MELYET BEHOZTAK A PÖRTSCHACHI ÁLLOMÁSRA.

AZ ÖSSZEÜTKÖZÉS SZINHELYÉN.

szónok, a ki nem a szenvedélyeket akarja feltűzteni, nem a képzeletre igyekszik hatni, hanem az értelmet foglalkoztatja nyugodt, tárgyyszerű érveléssel, biztos és ép ezért meggyőző tudással. Azért mégsem merev, szava sokszor lendületet kap hazafias érzése melegségétől s táplálékot tud adni a lelkesedésnek. Helyesen jellemzi beszédeinek saját alá rendezője, Szatmári Mór: «Kossuth Ferenc nem a közvetlen, de múltó hatásokra törekvő szónok; nem az indulatok tüzes embere, nem a hallgatóság tapsaira pályázó, forrongó érzelmek felkorbácsolására dolgozó művész, hanem komoly, bölcs mester, a ki az elmékben gyújtja fel a marandó világosságnak szövétnékét». Bár nem a hazában töltötte gyermek és ifjú korát, meglepően behatolt politikai, társadalmi és gazdasági viszonyaink ismeretébe s ez ad beszédei nagyobb részének bizonyos gyakorlati színezetet: nem elméleti elvek és előítéletek alapján ítéli meg a kérdéseket, hanem a nemzet szükségleteinek és kívánalmainak szempontjából. Ebben a tekintetben kevesen mérkőzhetnek vele újkori politikusaink között. Előadása módja és stílusa is ép olyan, mint beszédeinek tartalma: nyugodt, tárgyilagos és választékos. Nem azok közül a szónokok közül való, a kik ügyszólván megszólalásuktól fogva magukkal ragadják a hallgatót, de mennél jobban belemerülünk vezetése alatt egy-egy kérdésbe, annál jobban felismerjük beszédeinek értékét s annál mélyebb lesz a hatás, melyet ránk tesznek. — A harmincz beszéd elé, melyeket Szatmári Mór válogatott ki nagy fáradsággal és szeretettel, Hentaller Lajos írt életrajzi tanulmányt, mely sok eddig ismeretlen adatot tár fel a Kossuth-család tagjainak életéből s Kossuth Ferenc alakját helyes megvilágításba helyezi az olvasó előtt. Számos kép is van a könyvben, köztük Kossuth Ferencnek több festménye atyjáról, korán elhunyt nejeéről, egy tájképe stb.

Magyar író német regényei. Német kiadók nem igen szoktak a magyar lapoknak «bírálati tiszteletdíjakat» küldeni újabb kiadványaikból, — most mégis kaptunk E. Pierson drezdai kiadótól két kötet regényt. Az egyiknek a címe «Führe uns nicht in Versuchung», (Ne vigy minket a kísértetbe), a másiké: «Stellheim». Szerzőjük M. von Berneck-nek nevezi magát a czimlapon. Mi sem szoktunk német irodalmi újdonságokról beszámolni, de erről a két regényről mégis megemlékezünk, mert szerzője tudomásunk szerint magyar nő, egy bár német eredetű, de hazánkban megho-

nosodott s magyarrá vált uri család leánya. Hogy miért irt német regényeket, holott magyarokat is tudna írni, azt nem tudjuk, de sajnálunk kell, mert regényeiből arról győződünk meg, hogy írói talentum, a ki előtt, ha kedvezően fejlődik, még szép jövő áll. Regényei a német arisztokrácia légkörében mozognak, ezt a társaságot a szerző jól ismeri és élénk megfigyeléssel, változatos színekkel rajzolja. Nagy apparátussal dolgozik, bonyodalmas, fordultatos mesét szö-bogoz, az alakok egész sorát vezeti az olvasó elé, mindegyiknek jellemző beállítottsára s pontos lelki rajzra törekve. Ily sok szereplőnél nem kerülheti ki teljesen, hogy egyikük-másikuk kissé konvencionális ne legyen, a főalakok rajzában azonban van eredetiség, finom lélektani részletezés. Az olvasóközönségnek érdekes olvasmány e két regény, különösen nők között nagy elterjedésre is számíthat. Iróembert meg azért érdekelhetnek, mert egy rokonszenves, tartalmas és becsavágyó tehetség fejlődését látja bennük, biztató igérettül a jövőre nézve. Ez az ígért ugyan — sajnos — nem a magyar irodalomnak szól, hanem a németnek, pedig a kíváncsi olvasónak ez a neme ép oly kevésbé kívánatos ránk nézve, mint a másik, — mégis mint egy magyar tehetség szép sikerét, érdemes feljegyezni nekünk is.

Új könyvek:

Kossuth Ferenc harmincz parlamenti beszéde. Életrajzi adatokkal kíséri Hentaller Lajos; a beszédeket saját alá rendezte Szatmári Mór. Számos képpel. Budapest, Kunossy, Szilágyi és társa kiadása.

Dalmácia. Irta dr. Havass Rezső. Száztizennyegye illusztrációval, húsz műmelléklettel és egy térképpel. Budapest, Divald Károly műintézetének kiadása; ára díszkötésben 16 korona.

A «VASÁRNAPI UJSÁG»

53-ik évfolyama.

A «Vasárnapi Ujság» a legrégebb magyar szépirodalmi és ismeretterjesztő képes hetilap, évenként több mint 130 íven, minden ezer képpel, «Regénytár»-ral s rendkívüli mellékletekkel is bővítve legjelesebb ha-

zai írónk és művészeink közreműködésével jelen meg.

A «Vasárnapi Ujság» színes képmellékleteket is ad, több színben művészileg kivitt képeket.

A «Vasárnapi Ujság» «Regénytár» című heti mellékletében a legjelesebb hazai és külföldi regényíróktól közöl elbeszéléseket és regényeket képekkel, s mint családi lap kiterjeszkedik a női munkakörre és divatra is.

Előfizetési föltételeink:

A «Vasárnapi Ujság» negyedévre 4 korona, fél évre 8 korona.

A «Vasárnapi Ujság» a Világkrónikával negyedévre 4 kor. 80 fillér, félévre 9 korona 60 fillér.

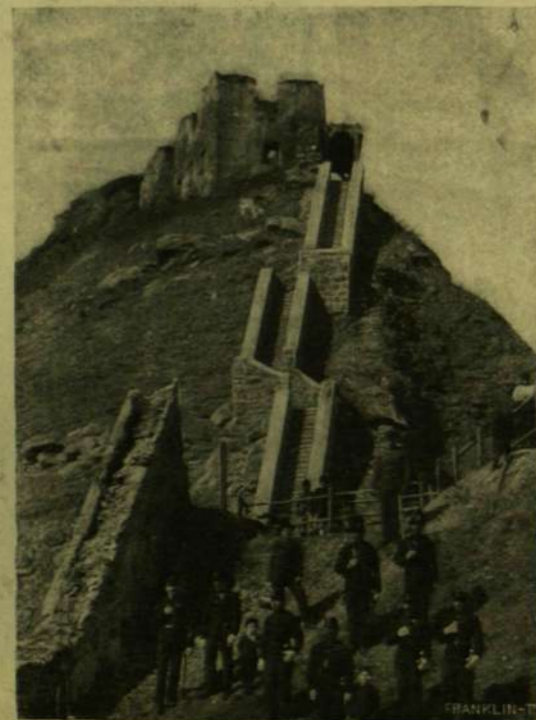
Az előfizetések a «Vasárnapi Ujság» kiadóhivatalába, Budapest, Egyetem-utca 4. szám kúldendők.

HALÁLOZÁSOK.

Elhunytak a közeli napokban: Faa Géza föld-birtokos, életének 59-ik évében Duna-Adonyban. — GERINGER FERENCZ gyergyószentmiklósi volt föld-birtokos 46 éves korában a Szent Rókus-kórházban. — VÉRTÉSSY KÁLMÁN miniszteri tanácsos a kereskedelmi miniszteriumban, a Vöröskereszt-egylet kórházában 48 éves korában. — SCHENK FLÓRIÁN kávé, városi képviselő, Temesváron 61 esztendő korában. — Jászárokszállási Móczsár Andor föld-birtokos, életének 58-ik évében Kiskunfélegyházán. — MÁRAY ISTVÁN nyug. pénzügyőri főbiztos, Zilahon, életének 69-ik évében. — LOVIX PÁL a Budapesti Köztársasági Vaspálya Társaság vezértükára, életének 68-ik évében Budapestben — Alpenföldi BERNÁD LAJOS nyugalmazott királyi postatiszt és temesvári városi adóvégrehajtó, Temesváron 71 éves korában. — IDŐSB PAJÓR BERTALAN nyug. körjegyző Vinnán, életének 62-ik évében. — TÓTH LAJOS szilágyesi állami polg. isk. tanár, életének 25-ik évében. — CATTARINO SÁNDOR papirkereskedő életének 33-ik évében Eperjesen. — IDŐSB BERTALAN ANDRÁS 48-as honvéd, a ki résztvett Szent Tamás ostromában, Nagyszében bevételénél, a szász-sebasi, borgóprundi ütközetekben, Petőfi jól ismerte és Bem tábornok vitézségeért kitüntette. Meghalt Kézdivásáron. — LINGAUER FERENCZ nyug. m. kir. pénzügyőri tanácsos

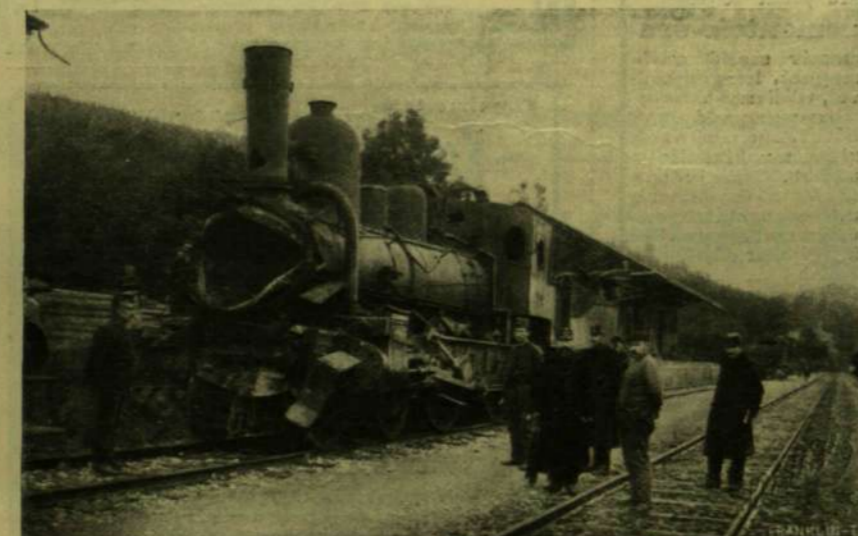

RÉSZELET TUSNÁD MELLŐL.

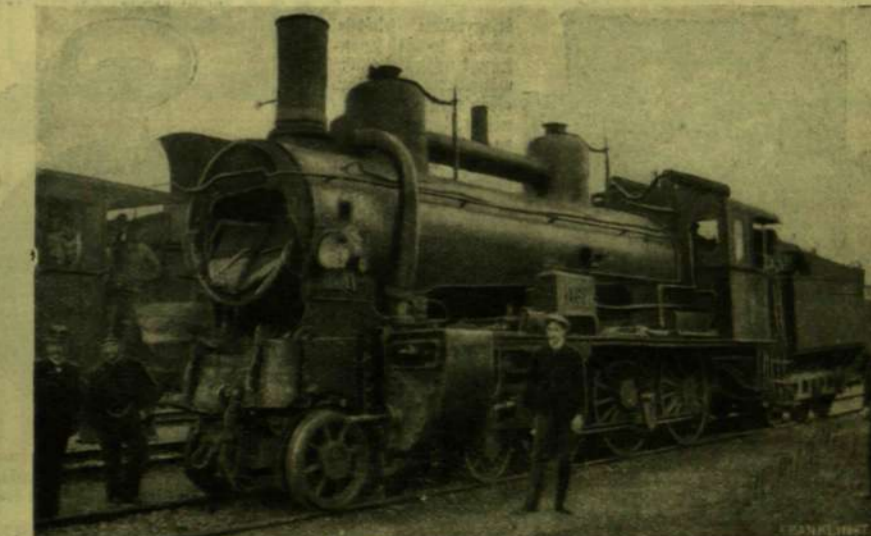

HATÁR-LÉPCSŐ GYIMESNÉL.

A SZÉKELY VASÚT GYIMESI VONALÁRÓL.

A KLAGENFURT FELŐL JÖTT MOZDONY A BALESET UTÁN.

A VILLACHRÓL JÖTT MOZDONY A BALESET UTÁN.

A PÖRTSCHACHI VASÚTI ÖSSZEÜTKÖZÉS. — Kabát V. fényképe.

Berketz István utóda kelme-, selyemfestő- és vegytisztító-gyára, Budapest, Kinizsi-utca 14.
 Vidéki megbízatások jutányosan és pontosan eszközölteknek. Telefon 63-36.
 Postaküldemények ezimendők: IX., Kinizsi-utca 14. Árjegyzék ingyen.

1900. Párisi világkiállítás Grand Prix.
KWIZDA FERENCZ JÁNOS
 es. és kir. osztrák-magyar, román kir. és bolgár fejedelemi szállító, körgyógyász Bées melletti Kornenburgban.
KWIZDA-féle Restitutions-fluid
 osztrák és kir. szabadalmazott mosóvíz lovak számára. Egy üveg ára 2 kor. 80 fill. 40 év óta az udvari istállóban, a katonaság és magánosok nagyobb istállóiban használatban van nagyobb elő- és utérseifől, inak me-revésénél stb. az időmérésnél kiváló munkára képesíti a lovakat.
Kwizda-féle Restitutions-fluid
 csak a mellékelt vedegygyűjteménytel, képes árjegyzékkel és bérmentve József Török József gyógyszerész, Budapest, Király-u. 12., Andrásy-ut 26.

OLCSÓ JÓ ÓRÁK.
 Valódi ezüst remontoir-óra, a cs. kir. fémjelző hivatal jelzésével, zománcozott mutató-lappal és másodperemutatóval, pontosan szabályozva 7 kor. 60 fill. duplaféldél 14 kor. 50 fill. Reskopf-rendsz. hor-gonyművel nyitva 10 kor. Ugyanaz duplaféldél 13 kor. 50 fill. Arany és ezüst női órák dús vá-lasztékban. Az összes órák pontosan fel vannak húzva és a legpontosabbban szabályozva, s ezért a 3 évi írásbeli jótállás hiteles. Kockázat nincsen! Kise-relés megengedve vagy pedig a pénz vissza-adatik. A megrendést utánvet mellett eszközli:
Konrad János, első legelőbb gyári árk mellett; Hessing vagy Dollinger tanár rendszere szerint, hátergőző stb. elfordulásnak gyógykezelésére.
Egyenestartók hanyag testtartás megállítására.
Mellfűzőket plasztikai párnázással stb. Női kiszolgálás.
Járó- és támgépeket, Lorenz tanár és Hessing rendszere szerint, a boka- és csípőizület gyulladásának stb.
Műlábakat és műkezeket a legújabb technikai kivitelben, több évi jótállás mellett! — Gyógy-szobatorna-készülékek, valódi amerikai és angol gyártmány, nagy választékban! 10966
 Kérjen ingyen és bérmentve legújabb képes árjegyzékét
KELETI J. orvosi műszer-gyáros, BUDAPEST, IV., Koronaherceg-utca 17. sz.

Kitűnő minőségű utibőröndök
 kosarak, kézitáskák, tolett-táskák, női kalapbőröndök és bőrdíszmárkák legnagyobb választékban
HELLER MÓR utóda
 Bőröndösnél
 Budapest, Károly-körút 3. szám.
 Képes árjegyzék vidékre ingyen és bérmentve.

KINEMATOGRÁF!
 Értékesebb gyermekek és felnőttek számára.
 Mint a "Laterna Magica" is használható, 38 cm. magas, 3 szines képszalaggal (Film) és 12 üvegkappal, petroleum-lámpával, reflektorral és használható utastáskával teljesen felszerelve, dobozban K 17.
 E mozgókép készítővel a fiatalok és öregek által kedvelt előnényképek a falra varázsolhatók. Szerkezete nagyon pontos és igen egyszerű, úgy hogy bármely gyermek által is könnyen kezelhető. Közvetlenül megrendelhető
KONRAD JÁNOS első órágyárától, Brück, 747. sz. (Csehország). Nagy képes magyar árjegyzék mozgóképekről, laterna magicáról, gépekről és mechanikai játékokról stb. kívánatra bárkinek ingyen és bérmentve.

Ha őszül a haja
 ne használjon mást, mint a **"STELLA"-HAJVIZET,**
 mert ez nem hajfestő, de oly vegyi összetételű szer, mely a haj eredeti szinét adja vissza. Üvege 2 K.
ZOLTÁN BELA gyógyszerártán, Budapest, V/49. Szabadságtér, Sétány-utca sarkán. 11186

Hogy eszményi szépséget érjen el, ahhoz okvetlen szükséges a **"MIRANDA"-CRÉMET** használni. Ez azon szer, melylyel szépségét fejlesztheti és a legmagasabb életkorig is megóvhatja, a nélkül, hogy egészségének ártalmára volna.
 A "Miranda-crème" nemcsak minden szeplőt, májfoltot, pörpénést távolít el, hanem az arcbőr redőit is, miáltal szépítőleg és fiatalítólag hat.
 Egy tégely "Miranda-crème" 1 kor., egy doboz "Miranda-puder" (3 színben) 1 korona, egy darab "Miranda-szappan" 70 fillér.
 Budapestén kapható: **TÖRÖK JÓZSEF** gyógyszerártánban, vagy a készítőnél, **DIENES I. C.** utódnál Eszéken, felsővárosban, a hol postai megrendelések azonnal utánvettel mellett eszközölteknek 11684

GERŐ ADOLF
 Budapest, IV. ker., Kossuth Lajos-utca 4. sz.
 fájós lábakra.

VERSENY ÉBRESZTŐÓRA
 amerikai rendszer, minden helyzetben jól járó, szolgálatképes jó minőségben, jól és pontos járású 3 évi írásbeli jótállással, darabja K 2.90, 3 darab K 8. — Ejjel világító számlappal K 3.30, 3 darab K 9. — Kockázat kizárva! Hecserelés megengedve, vagy a pénz vissza! Széküldés utánvettel vagy a pénz előleges beküldése mellett.
KONRAD JÁNOS első órágyár Brück 739. szám (Csehország). Nagy képes 3000-nél több ábrát tartalmazó magyar árjegyzékem órák, arany- és ezüst-órákról kívánatra ingyen és bérmentve küldöm.

Sok millió előkelő urhölgy használja a világhírű Földes-féle **MARGIT-CREMET,** mely szirtalan, ártalmatlan s rögtön szápit. A Földes-féle MARGIT-CREME gyorsan és biztosan ható ártalmatlan szer eszeplők, májfoltok, bőrtáskák, pattanások, kütések s mindenemű bőr-haj ellen. A világ legelőkelőbb hölgyei használják és elragadtatással beszélnek annak pártalan és csodás hatásáról. Egy tégely elhasználása után erről mindenki meg fog győződni.
 Postán utánvettel vagy a pénz előzetes beküldése után küldi a készítő: **Földes Kelemen** gyógyszerész, Arad. Budapesti főraktár: Török József gyógyszerész, Király-u. 12. és Andrásy-ut 26. Kapható minden gyógyszerártánban.

Legkedveltebb, legjobb hajfestőszer a **MELANOGENE** fekete és barna színben. Ezen kitűnő és ártalmatlan készítményvel haját, szakált, bajszát pár perc alatt feketére vagy barnára lefesteni. A szin állandó és a természetétől meg nem különbözethető. Ártalmatlan és alkalmazása igen egyszerű. Nem piszkít. 11284
 Ára 2 korona 80 fillér.

ANYÁK!
 Óvjátok gyermekeiteket a hátergőző elgörbülésétől! Hátergőző elgörbülésében szenvedő
 15 éves leány műfűző alkalmazása előtt. a fűző alkalmazásával.
 Keleti J. testgyógyászati műintézete készít jótállás és a legelőbb gyári árk mellett; Hessing vagy Dollinger tanár rendszere szerint, hátergőző stb. elfordulásnak gyógykezelésére.
Egyenestartók hanyag testtartás megállítására.
Mellfűzőket plasztikai párnázással stb. Női kiszolgálás.
Járó- és támgépeket, Lorenz tanár és Hessing rendszere szerint, a boka- és csípőizület gyulladásának stb.
Műlábakat és műkezeket a legújabb technikai kivitelben, több évi jótállás mellett! — Gyógy-szobatorna-készülékek, valódi amerikai és angol gyártmány, nagy választékban! 10966
 Kérjen ingyen és bérmentve legújabb képes árjegyzékét
KELETI J. orvosi műszer-gyáros, BUDAPEST, IV., Koronaherceg-utca 17. sz.

KÖVÉRSEG koral vénség. Kincs, arany, sok pénz mit ér, ha nincs egészség? Pedig minden betegségnek kezdőlet az emésztési zavarnak és az elhízásnak okosk. Asztal leírja korán, ha a haj nincsen már elhízódva, csak egy kísérletet tenni a világírő Mandor-porrall, melynek ára azért oly csekély, hogy minden embernek módjában legyen azt megvásárolni. Mandor egy doboz 2 kor. 80 fillér. Tekintélyes orvosi és vegyszeri bizonyítványokkal és utasításokkal utánvetel, vagy a pénz beküldése mellett, azéltől: **Károly-körút 2/V TÖRÖK JÓZSEF** gyógyszerész, Király-utca 12. sz.

Rozsnyay Mátyas chininezukorkája izelen chininből.
 Többszörösen kitüntetve, 1869-ben a magyar orvosok és természetvizsgálók tümei vándorgyűlésén 40 arany pályadíjjal jutalmazva.
 Láz ellen! Nem keserű!
 Legjobb szer láz, váltóláz, malária ellen, különösen gyermekeknek, a kik keserű chinint bevenni nem képesek.
 Valódi, 11468 ha minden egyes piros csomagolópapíron **Rozsnyay Mátyas** névalírása olvasható. 11266
Rozsnyay Mátyas gyógyszerártára Arad, Szabadságtér.

Kicsérelés megengedve vagy a pénz vissza.
7 korona
 Kérjen saját érdeklében nagy képes magyar árjegyzékét ingyen és bérmentve. 4022. sz. Fekete acréll remontoir-óra
 fehér v. fekete számlappal. Fehér korona és üvegtető ábracos aranydobozból, jótállással (Lana órámmal) és 3 évi írásbeli jótállással csak 7 korona, ugyanaz kettős féldél 8 korona.
 Megrendelhető: **Konrad János** első órágyárában Brück 737. szám. (Csehország). Képes árjegyzékét ingyen és bérmentve küldöm.
 Franklin-Társulat nyomdája, Budapest, IV., Egyetem-utca 4. szám.

40. SZ. 1906. (53. ÉVFOLYAM.) SZERKESZTŐ HOITSY PÁL. FŐMUNKATÁRS MIKSZÁTH KÁLMÁN. BUDAPEST, OKTÓBER 7.

Szerkesztési iroda: IV. Reáltanoda-utca 5. Kiadóhivatal: IV. Egyetem-utca 4. Előfizetési feltételek: Egész évre 10 korona. Félévre 5 korona. Negyedévre 3 korona. A "Világkronika"-val negyedévenként 80 fillérrel több.

SEMMELEIS.
 MEGHATÓ és lélekemelő ünnepély folyt le a múlt héten fővárosunkban. Az emberiség egyik legnagyobb jöltveje, hazánk egyik legnagyobb fia: Semmelweis Ignác szoborként megelenedett alakjához járultak a bel- és külföldi kiváló orvosai, hogy a késői elismerés és hála koszorúit elhelyezzék szobrának lépcsőire. Semmelweis Ignácznak köszöni a tudomány, s a szenvedésekre kárhoztatott emberiség, hogy megmentette az anyákat ama szörnyű betegségtől, mely őket legmagasabb rendeltetésük betöltésének napjaiban tömegesen, a XIX. század 40-es éveiben pedig, a mikor az orvosi tudomány a kórbonecznati alapra helyezkedett, szinte járványszerűen pusztította. A gyermekágyi lázat, az anyák, a családok e rémét, mely himlőhöz és fekete halálhoz hasonló méreteket öltött már, Semmelweis küzdötte le, s méltán illették őt azzal a névvel mely szülőházának (I. Apród-utca 3.) falába ékelt emléktábláján olvasható: «az anyák megmentője.»
 Semmelweis, mint egy a XVII. században már magyar honosságú család sarja, 1818 július elsején Budán született. Szülővárosában látogatta az elemi iskolákat, itt járta a gimnáziumot, s egyetemi tanulmányainak is egy részét a pesti egyetemen végezte el.
 1846-ban hajlamai által vezérelve, a bécsi szülészeti klinikára került s 1847-ben tette meg áldados felfedezését, itt derítette fel az orvosi tudománynak amaz örök-igaz tételét, hogy a gyermekágyi láz nem egyéb, mint vérmérgezés, az ú. n. gennyvérítés, melyet bomlott szerves anyagoknak felszívódása idéz elő. Kimutatta és bebizonyította, hogy ezen anyagokat kívülről juttatják a szervezetbe, melyben ha felszívódnak, a gennyvérítést okozzák, s ennek a megáradott egyének áldozatát lehetnek. De nemcsak a szörnyű betegség okát derítette fel Semmelweis, hanem a biztos védekezés eszközeit is kijelölte.
 A kórelhárítás kettős alaptételét is ő állította fel, mely így hangzik: «ne vigyetek az egyének szervezetébe bomlott szerves anyagokat» és: «távolítsátok el az egyének szervezetéből a bomlott szerves anyagokat, még mielőtt felszívódnának.»
 A mai korban, a mikor az egészségügy elemeit már az alsó iskolákban is országszerte tanítják,

SEMMELEIS SZOBRA. — STROBL ALAJOS SZOBORMŰVE.